

Západočeská univerzita v Plzni

Fakulta právnická

Katedra veřejné správy

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

Úřední jazyk národnostních menšin

Předkládá: Ondřej Mrázek

Vedoucí bakalářské práce: JUDr. Tomáš Louda CSc.

ZÁPADOČESKÁ UNIVERZITA V PLZNI
Fakulta právnická

Akademický rok: 2018/2019

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE
(projektu, uměleckého díla, uměleckého výkonu)

Jméno a příjmení: Ondřej MRÁZEK
Osobní číslo: R16B0078P
Studijní program: B6804 Právní specializace
Studijní obor: Veřejná správa
Téma práce: Úřední jazyk národnostních menšin
Zadávající katedra: Katedra veřejné správy

Zásady pro vypracování

1. Úvod
2. Základní pojmy
3. Prameny práva v ČR
4. Konkrétní práva
5. Úřady a instituce v ČR
6. Úřední jazyk a úředníci
7. Organizace v ČR
8. Analýza, zprávy o situaci národnostních menšin v ČR za rok 2017
9. Závěr

Rozsah bakalářské práce: cca 40 stran
Rozsah grafických prací:
Forma zpracování bakalářské práce: tištěná

Seznam doporučené literatury:

viz zvláštní seznam

Vedoucí bakalářské práce: JUDr. Tomáš Louda, CSc.
Katedra veřejné správy

Datum zadání bakalářské práce: 31. března 2018
Termín odevzdání bakalářské práce: 31. března 2019

V Plzni dne 11. března 2019

Doc. JUDr. Jan Pautý, CSc.
děkan

JUDr. Tomáš Louda, CSc.
vedoucí katedry

Prohlášení

Prohlašuji, že bakalářská práce na téma „Úřední jazyk národnostních menšin“ je mým původním autorským dílem, které jsem vypracoval samostatně. Veškerou literaturu a další zdroje, z nichž jsem při zpracování čerpal, jsem v práci řádně citoval a jsou uvedeny v seznamu použité literatury.

V Plzni dne 31. března. 2019

Ondřej Mrázek

Poděkování

Děkuji panu JUDr. Tomáši Loudovi CSc., za velmi užitečnou a vstřícnou pomoc formou konzultací, kterou mi poskytoval při zpracování této bakalářské práce

Obsah

Úvod.....	7
1 Základní pojmy	9
1.1 Národ	9
1.2 Národnost	9
1.3 Národnostní menšina	10
1.4 Příslušníci národnostních menšin na českém území	11
1.5 Úřední jazyk	12
1.6 Úřední jazyk v legislativě ČR	14
1.7 Příslušník národnostní menšiny.....	15
2 Právní předpisy v ČR	15
2.1 Ústava ČR.....	16
2.2 Listina základních práv a svobod	16
2.3 Menšinový zákon	17
2.4 Rámcová úmluva	18
2.5 Daňový řád	19
2.6 Občanský soudní řád	20
2.7 Správní řád	21
2.8 Trestní řád.....	22
2.9 Zákon o Ústavním soudu.....	23
3 Konkrétní práva.....	24
4 Úřady a instituce v České republice.....	29
4.1 Výbory pro příslušníky národnostních menšin	29
4.1.1 Moravská otázka	30
4.2 Rada vlády pro národnostní menšiny	31
5 Úřední jazyk a úředníci	33
5.1 Správní řád	34

5.2	Zákon o úřednících.....	34
5.3	Zákoník práce.....	35
5.4	Zákon o státní službě.....	36
6	Organizace v ČR.....	37
7	Praktická část.....	42
7.1	Popis výzkumu.....	42
7.2	Výzkumný cíl.....	43
7.3	Výsledky analýzy dokumentu.....	43
7.3.1	Světový romský festival KHAMORO 2017,.....	43
7.3.2	Dotace Evropské Charty regionálních či menšinových jazyků.....	44
7.3.3	Muzeum moravských Chorvatů.....	44
7.3.4	Oblast jazyka.....	44
	Závěr.....	47
	Resumé.....	48
	Zdroje.....	49

Úvod

V této bakalářské práci se budu věnovat tématu úředního jazyka příslušníků národnostních menšin (dále jenom NM) na úřadech v České republice (dále jenom ČR), jelikož ačkoliv počet NM, co do rozmanitosti, klesá, tak počet cizinců od roku 1985 neustále stoupá, až dosáhl v roce 2018 svého devatenáctinásobku oproti roku 1985.¹

Samotný pojem NM je totiž velmi obsáhlý a zahrnuje jak oblast úředního styku se státní mocí, tak mezilidské vztahy mezi jednotlivými občany v samotné společnosti. Proto bych velmi rád v jednotlivých kapitolách zahrnul oblasti, které jsou nejvíce spojovány s úředním jazykem NM.

V první kapitole budu nejdříve vymezovat základní pojmy, které jsou nezbytné pro určení, a následné pokračování v daném tématu.

Ve druhé kapitole dojde k analýze právních dokumentů, které podle zjištěných zdrojů, upravují formu úředního či jednacího jazyka na úřadech a dalších státních institucích v ČR.

Ve třetí kapitole budou vyjmenována a blíže popsána jednotlivá práva, kterými příslušníci NM disponují podle zákon č. 273/2001 Sb., o právech příslušníků národnostních menšin a o změně některých zákonů (dále jenom Menšinový zákon), který se považuje za jakousi Alfu a Omega jednotlivých práv příslušníků NM.

Na třetí kapitolu naváže čtvrtá kapitola, která bude pojednávat o samotných úřadech a institucích provozovaných státem, které se zabývají obecně NM a snaží se o jejich co největší prosperitu.

V páté kapitole se otevře téma kvalifikovanosti úředníků ve výkonu své činnosti z hlediska jazykového a samotné právní úpravy, zda něco vůbec takového jako jazykovou vybavenost podmiňuje, či nikoliv.

V šesté kapitole se krátce zmíní organizace, které se zabývají zajišťováním jednotlivých práv příslušníků NM na území ČR i mimo něj, ale ne pouze v oblasti jazykových práv, ale všech práv obecně.

V poslední kapitole se budu věnovat praktické části, která by měla za cíl ukázat, že projednávání úředního jazyka, jako práva příslušníků NM, je aktuálním tématem, které je

---

¹ KLAUS, Václav. I legální pracovní migrace je vážným a riskantním fenoménem naší současnosti. *IVK - NEWSLETTER Institutu Václava Klause*. Institut Václava Klause, 2018, 2018(9), 7 - 8.

neustále řešit a bude v budoucnu řešeno vzhledem k rostoucímu počtu příslušníků jiné NM než české, na území ČR.

Cílem této bakalářské práce je seznámit čtenáře s jednotlivými právy příslušníků NM a zejména čtenáře seznámit s úpravou úředního jazyka NM během úředního styku, jehož důležitost má poté zdůraznit samotná praktická část.

1 Základní pojmy

1.1 Národ

„Národ je osobitě a uvědomělé kulturní a politické společenství, na jehož utváření mají největší vliv společné dějiny a společné území“²

„V současném světě velké společenství lidí, kteří jsou navzájem spojeni kombinací několika druhů objektivních vztahů (hospodářských, územních, politických, jazykových, kulturních, náboženských) a odrazem těchto vztahů ve společenském vědomí.“³

Pojem „národ“ je těžko definovatelný, jelikož jsou s ním spjaty i další termíny. Tím jedním z nejhůře rozlišitelných pojmů je pojem „etnikum“. V Evropě převládá teze, že navzdory tomu, že moderní národy se vyvinuly z tradičních i netradičních etnik, mají tyto národy své vlastní státy. V případě, že v daném státě žijí i příslušníci jiného etnika než příslušníci daného státu, jsou považováni tito příslušníci za příslušníky národnostních menšin či etnických menšin (dále jenom EM).⁴

„V České republice jsou to např. Poláci, představují u nás národnostní menšinu, avšak z hlediska Poláků v Polsku jsou to příslušníci polského národa.“⁵

Národy jsou taktéž definovány na základě:

- spisovného jazyka, náboženství nebo dějinné zkušenosti
- politické existence (existence státu či autonomního území)
- psychologického kritéria (společné vědomí o své příslušnosti)

Tato tři kritéria se v realitě kombinují tak, že někdy je některé upozaděno na úkor ostatních a naopak, někdy ale mohou některá kritéria i zcela chybět. Rozhodujícím faktorem je ale poslední kritérium, tj. psychologické kritérium, ve kterém si příslušníci NM uvědomují příslušnost k národu skupinově.⁶

1.2 Národnost

² PETRUSEK, Miloslav, Hana MAŘÍKOVÁ a Alena VODÁKOVÁ. *Velký sociologický slovník*. Praha: Karolinum, 1996. ISBN 80-7184-311-3

³ Brouček, S. et al. ? Základní pojmy etnické teorie. *Český lid*, 78, 1991, č. 4, s. 237-257

⁴ Brouček, S. et al. ? Základní pojmy etnické teorie. *Český lid*, 78, 1991, č. 4

⁵ PRŮCHA, Jan. *Interkulturní psychologie: [sociopsychologické zkoumání kultur, etnik, ras a národů]*. Praha: Portál, 2004. Psychologie (Portál). ISBN 80-7178-885-6. s. 54

⁶ PRŮCHA, Jan. *Interkulturní psychologie: [sociopsychologické zkoumání kultur, etnik, ras a národů]*. Praha: Portál, 2004. Psychologie (Portál). ISBN 80-7178-885-6.

„Národnost jako příslušnost k určitému národu je v současném světě chápána na dvojím smyslu pojmu „národ“:

(1) Národ ve smyslu etnickém je soubor osob obvykle se společným jazykem, společnou historií, tradicí a zvyky, společným územím a národním hospodářstvím.

(2) Národ ve smyslu politickém je prostě soubor občanů určitého státu, tedy soubor osob se státní příslušností určitého státu.“⁷

Nejčastěji by se tedy dala národnost chápat jako jakási příslušnost jednotlivce k určitému národu či etniku, kterou si samotný jednatel uvědomuje. Obecně se staví názoru, že se jedná o:

„...příslušnost ke skupině osob se společným původem, kulturou, případně jazykem, náboženstvím nebo jinou charakteristikou, které ji odlišují od ostatní populace“⁸

Problémem mezi pojmy „národ“ a „národnost“ je jejich vazba na pojem „etnikum“, kdy se lze přiklonit buď k chápání národnosti z hlediska etnického, což tento pojem velmi vymezuje a dovoluje tak např. český jazyk, zatímco tzv. výraz politická národnost zná např. anglický jazyk, kde výraz pro národnost je shodný s výrazem pro občanství.

Národnost tím pádem nelze striktně chápat jako objektivní pojem, ale jako pojem, který je závislý na subjektivním postoji konkrétního jedince v dané kultuře. Jedinec musí mít pocit tzv. vnitřní sounáležitosti s daným národem, např. jeho historií, tradicemi a zvyklostmi.⁹

1.3 Národnostní menšina

„Výraz „národnostní menšiny“ je mnohovýznamový a nepřesný pojem, jenž bývá užíván k tomu, aby bylo možno zařadit pod jeden stručný „střešní termín“ všechny typy a kategorie etnických společenství s výjimkou státních národů na „vlastním“ teritoriu, tedy (a) jak „malá etnika“ nedisponující vlastním národním státem, tak (b) části velkých státních národů sídlící na území jiného státu, resp. (c) specifické případy na pomezí etnografické či sociální skupiny.“¹⁰

Problémem bývá i úkaz ve světě, kde se určité etnikum samo považuje za národ, ale stát, ve kterém příslušníci daného etnika žijí, je za samostatný národ neuznává.

⁷ ROUBÍČEK, V. *Úvod do demografie*. Praha: Codex Bohemia.

⁸ MORÁVKOVÁ, Š. Zjišťování národností při sčítání lidu, domů a bytů. č. 4. Demografie, 1999, s. 261

⁹ MORÁVKOVÁ, Š. Zjišťování národností při sčítání lidu, domů a bytů. č. 4. Demografie, 1999.

¹⁰ ŠATAVA, L. *Národnostní menšiny v Evropě*. Praha: Ivo Železný, 1999.

Dalším problémem je ten, že některé menšiny se nevymezují ani samy nevznikají na základě předešlé definice, ale vnikají na základě náboženského nebo rasového kritéria, proto jsou označovány jako náboženské či rasové menšiny, kupříkladu Židé nebo Romové.¹¹

1.4 Příslušníci národnostních menšin na českém území

V analýze sčítání lidu, konaném v roce 2011, se došlo ke zjištění, že podíl národnostních menšin na českém území má klesající charakter.¹² Z krátké historie sčítání lidu vyplývá, že se i samotné nahlížení na samotnou příslušnost k některé z NM měnilo, v průběhu let se postupně hlavně nahlíželo na mateřský jazyk, poté na jazyk užívaný jako svůj, čili teoreticky více užívaný než jazyk mateřský, poté byla národnost vnímána jako vyjádření sympatií ke kulturním a pracovním společenstvím, se kterým je evidovaná osoba spjata a k němuž se hlásí. Velmi důležitá změna ve vnímání sčítání lidu přišla v roce 1961, jelikož během tohoto sčítání lidu se začaly zpracovávat údaje o bydlícím obyvatelstvu, zatímco do té doby byly údaje pouze o přítomném obyvatelstvu (tj. obyvatelstvu, které se při daném sčítání lidu aktuálně nacházelo na území ČR). Od tohoto sčítání lidu až do roku 1991 se národností rozuměla příslušnost k národnosti, jejíž volba náležela každému, dle svého uvážení. Vedle této volby byl ale také zjišťován mateřský jazyk sčítané osoby.

Od vzniku Československé republiky (dále jenom ČSR), až do konce 2. světové války byly na území ČSR nejvíce zastoupenými národnostmi národnost československá a německá (dohromady tvořily téměř 98% populace). Po druhé světové válce až do zániku Československé socialistické republiky byly dvě majoritní národnosti na území Československa a to národnosti česká a slovenská.

Pro sčítání lidu v letech 2001 a 2011 byla použita definice podle Menšinového zákona, kdy příslušností k národu se v tomto zákonu rozuměla příslušnost k národu, národnosti či EM. Mateřský jazyk a ani řeč, kterou sčítaná osoba nejvíce používá, nebyly důležité. Poprvé v roce 2001 bylo možné se přihlásit k více národnostem než jenom k jedné a také dále byli zahrnuti cizinci do obvykle žijících obyvatel, aniž by měli dlouhodobý evidovaný pobyt na území ČR.

Po roce 1993 až do roku 2011 klesl počet osob hlásících se ke slovenské národnostní menšině o 168 tisíc. Podobný pokles zaznamenaly i menšiny moravská a slezská. Ruku v ruce s tímto trendem jde i situace týkající se NM polské a německé, které měly tradiční zastoupení

¹¹ *Průvodce právy příslušníků národnostních menšin v České republice II*. Praha: Úřad vlády České republiky, Sekretariát Rady vlády pro národnostní menšiny, 2017. ISBN 978-80-7440-207-4.

¹² *Zpráva o situaci národnostních menšin v České republice za rok 2012*. Sekretariát Rady vlády pro národnostní menšiny: Úřad vlády ČR, 2013. ISBN 978-80-7440-079-7.

v oblastech Těšínska, Karlovarska a Ústecka. Na druhou stranu proti tomuto trendu hovoří údaje o NM ruské, ukrajinské a vietnamské, jejichž počet příslušníků mírně narůstá a zejména u ruské NM, se koncentruje do oblasti Karlovarska.

Ze samotného sčítání lidu za rok 2011 vyplývá, že největší národnostní zastoupení v ČR má nadále národnost česká s více jak 64 % hlásících se příslušníků, druhou je národnost moravská s 5 % respondentů a třetí národností je národnost slovenská s 1,4% respondentů. Dalšími národnostními menšinami s počtem příslušníků v rámci desítek tisíc jedinců jsou národnosti slezská, polská, německá, vietnamská, ukrajinská a ruská. Počet příslušníků v rámci tisíců jedinců mají národnosti romská a maďarská. Nutno také poznamenat, že přes 25% všech dotazovaných osob nevyužilo možnosti se k jakékoli národnosti přihlásit, což je více jak 2,5 milionu respondentů.¹³

1.5 Úřední jazyk

Úředním jazykem by se mohl chápat jazyk na úradě, tj. jazyk, ve kterém převážně probíhá komunikace a dokumentace v rámci jednání na úradech. Někdy se tak chápe i jazyk používaný v soudnictví a jazyk, ve kterém se vydávají zákony.¹⁴

Je potřeba s tímto pojmem oddělit dva rozdílné pojmy, jako jsou „oficiální jazyk“ a „státní jazyk“. Tato slova, leč jsou někdy spojována jako synonyma, mají mírnou rozdílnost. Státní jazyk je jazyk, který je vnímán jako jeden ze symbolů daného státu, zatímco úřední jazyk je fakticky užíván orgány veřejné moci. Toto rozdělení má velmi blízko k rozdělení mezi pojmy „nacionalismus“ a „vlastenectví“, kde u pojmu vlastenectví jsou zapojeny taktéž emoce a celkově se jedná o lásku k vlasti, rodné zemi či společenskému a kulturnímu dědictví národa.¹⁵ Vedle toho u pojmu „nacionalismus“ jsou v popředí cíle politické integrace, jedná se o politický směr, kterým jedinci jednostranně zdůrazňují význam jednoho národa jako nadřazené společenské jednotky¹⁶. Problematiku a propletenost vztahu jazyka a národa vyjádřil Američan Joshua.A. Fishman ve svém díle *Language problems of Developing Nations*, kde napsal, že:

¹³ KRAUSOVÁ, Tereza. *Národnostní struktura obyvatel*. Český statistický úřad, 2014.

¹⁴ ÚŘEDNÍ JAZYK. *Nový encyklopedický slovník češtiny online* [online]. Brno: czechEncy, 2018, 2012–2018 [cit. 2019-03-19]. Dostupné z: <https://www.czechency.org/slovník/%C3%9A%C5%98EDN%C3%8D%20JAZYK>

¹⁵ FISHMAN, J. A. Nationality–Nationalism and Nation–Nationism. In Fishman, J. A. & C. A. Ferguson ad. (eds.), *Language Problems of Developing Nations*, 1968

¹⁶ Pojem nacionalizmus. *SCS.ABZ.CZ: SLOVNÍK CIZÍCH SLOV* [online]. 2019, 2005 - 2019 [cit. 2019-03-22]. Dostupné z: <https://slovník-cizich-slov.abz.cz/web.php/slovo/nacionalizmus-nacionalismus>

„The process of national integration does not necessarily require monolingualism. The western, post-Versailles, intellectual heritage prompts contemporary sociologists to assume that cultural and linguistic differences automatically tend toward demands for nation formation and language recognition. Countries like India prove otherwise. Not all language differences that exist are noted, let alone ideologized. Conscious and even ideologized language differences need not be divisive. In the new nations of Africa and Asia, diglossia is extremely widespread and each language has its own functionally exclusive domain. Most new nations of Africa and Asia are not yet ethnic nations, which tends to reinforce diglossia conditions. African languages have rarely become symbolic of the quest for nationhood. Diglossia could easily remain a way of life for new nations.“¹⁷

Ve volném překladu by se toto vyjádření dalo interpretovat takto:

Proces národní integrace nutně nevyžaduje jednojazyčnost. Západní, post-Versailleské intelektuální dědictví podněcuje současné sociology, aby předpokládaly, že kulturní a jazykové rozdíly mají automaticky tendenci k požadavkům na formování národa a uznání jazyka. Země jako Indie dokazují něco jiného. Ne všechny jazykové rozdíly, které existují, jsou zaznamenány, natož ideologizovány. Vědomé a dokonce ideologizované jazykové rozdíly nemusí být rozdělující. V nových zemích Afriky a Asie je diglosie extrémně rozšířená a každý jazyk má svou vlastní funkčně vylučující doménu. Většina nových zemí Afriky a Asie ještě nejsou etnickými národy, což má tendenci posílit podmínky diglosie. Africké jazyky se zřídkakdy staly symbolem hledání národnosti. Diglosie by mohla snadno zůstat způsobem života pro nové národy.

Tím pádem lze říci, že stanovil zajímavou tezi, když říká, že každý národ nemusí mít pouze jeden jazyk jako svůj vlastní, jelikož ačkoliv zejména země západní Evropy a Severní Ameriky dávají důraz na rozdíly v oblasti kulturní a jazykové, tak na světě existuje spousta rozdílných jazyků, které ale nejsou zaznamenány a ještě menší počet jich je zidealizovaný. Nicméně zaznamenané a zidealizované rozdíly mezi jazyky nemusí nutně znamenat rozdíl mezi dvěma národy, pracuje tedy s tezí, že příslušníci jednoho národa mohou používat klidně dva rozdílné jazyky a pro tuto situaci používá termínu diglosie.¹⁸ Diglosie je pojem, který vyjadřuje existenci dvou těsně příbuzných ne však stejně rovnoprávných jazyků vedle sebe¹⁹.

¹⁷ FISHMAN, J. A. Nationality–Nationalism and Nation–Nationism. In Fishman, J. A. & C. A. Ferguson ad. (eds.), *Language Problems of Developing Nations*, 1968, 39–51

¹⁸ FISHMAN, J. A. Nationality–Nationalism and Nation–Nationism. In Fishman, J. A. & C. A. Ferguson ad. (eds.), *Language Problems of Developing Nations*, 1968

¹⁹ ČERMÁK, František. Obecná čeština: je součástí české diglosie?. *JAZYKOVĚDNÉ AKTUALITY: INFORMATIVNÍ ZPRAVODAJ ČESKÝCH JAZYKOVĚDCŮ*. Praha 1: Jazykovědní sdružení České republiky, 1997, 1997(3 a 4), 34 - 43.

Jako příklad lze uvést země vzniklé v druhé polovině 20. století, kde existence dvou jazyků je velmi rozšířená, také ale je potřeba zdůraznit fakt, že tyto země nejsou spojeny pouze s jedním etnickým národem, což pouze přispívá k diglosii.²⁰

Z tohoto tvrzení lze tedy vyvodit, že úřední jazyk, jakožto jazyk používaný při úředním styku, je spojen povětšinou s konkrétním etnickým národem, tím pádem lze říct, že úřední jazyk lze nejlépe vystihnout jako jazyk používaný při úředním styku, který je uznán etnickou národnostní většinou, která se vyskytuje na konkrétním území daného státu. Tím pádem úředních jazyků může být více, důležité je, aby byl přijat národem či národy, které na daném území žijí. Z toho vyplývá, že situace v oblasti úředního jazyka záleží na příslušné právní úpravě, která je na území daného státu platná a účinná. Tím pádem úředních jazyků na území určitého státu může být vícero, ale může být také jenom jeden. Důležité je, aby byly splněny podmínky dané příslušnou legislativou daného státu, která je výsledkem politické reprezentace, která je volena vůlí většiny obyvatel, která tímto na tuto reprezentaci deleguje svoji moc vyjádřit souhlas či nesouhlas prostřednictvím konkrétní legislativy.

1.6 Úřední jazyk v legislativě ČR

V českém právu není oblast úředního jazyka jednotně upravena, v některých právních předpisech se používá např. výraz jednací jazyk a někdy se zase úřední jazyk velmi konkretizuje.

Ohledně jednotnosti úředního jazyka lze vyzorovat snahy o zavedení jazykového zákona v ČR, který by zavedl za úřední jazyk český jazyk, který nebyl doposud v žádných právních normách označen za národní, státní nebo úřední. Nicméně lze pozorovat několik pokusů ze strany poslanců. První pokus byl předložen poslanci Komunistické strany Čech a Moravy (dále jenom KSČM) a návrh pouze vytyčil sféry, ve kterých se čeština užije, nezaváděl ani sankce za její nepoužívání. Tento návrh nebyl podpořen vládou a následně byl odmítnut hlasováním poslanců v poměru 74:81. Druhý pokus byl opět navržen poslanci KSČM a tentokrát chtěl pracovat s českým jazykem jako s jazykem národním a oficiálním, předkladatelé upozorňovali na potřebu ukázání jazyka jako nejvýraznějšího znaku národní identity. Tento návrh byl opět zamítnut v poměru 34:113.

---

²⁰ FISHMAN, J. A. Nationality–Nationalism and Nation–Nationism. In Fishman, J. A. & C. A. Ferguson ad. (eds.), *Language Problems of Developing Nations*, 1968

V současné době proto neexistuje zákon, který by jednotně sjednotil úřední jazyk v ČR, nicméně lze úřední jazyk z pohledu práva rozdělit na samotný jazyk úřední komunikace, jazyk užívaný příslušníky NM a nakonec ostatní jazyky²¹

1.7 Příslušník národnostní menšiny

Z tohoto rozdělení jednotlivých jazyků vyvstává otázka „Kdo je příslušníkem NM podle českého práva?“, podle Menšinového zákona je definice příslušníka NM takto:

„Příslušníkem národnostní menšiny je občan České republiky, který se hlásí k jiné než české národnosti a projevuje přání být považován za příslušníka národnostní menšiny spolu s dalšími, kteří se hlásí ke stejné národnosti.“²²

NM Menšinový zákon definuje jako::

„...společenství občanů ČR žijících na území současné České republiky, kteří se odlišují od ostatních občanů zpravidla společným etnickým původem, jazykem, kulturou a tradicemi, tvoří početní menšinu obyvatelstva a zároveň projevují vůli být považováni za národnostní menšinu za účelem společného úsilí o zachování a rozvoj vlastní svébytnosti, jazyka a kultury a zároveň za účelem vyjádření a ochrany zájmů jejich společenství, které se historicky utvořilo.“²³

2 Právní předpisy v ČR

Významnějšími právními předpisy jakožto prameny práva, které upravují jednotlivá práva příslušníků NM v ČR jsou:

- ústavní zákon č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky (dále jenom Ústava ČR)
- usnesení č. 2/1993 Sb., předsednictva České národní rady o vyhlášení LISTINY ZÁKLADNÍCH PRÁV A SVOBOD jako součástí ústavního pořádku České republiky (dále jenom LZPS)
- Menšinový zákon

²¹ VELČOVSKÝ, Václav. Pokusy o zavedení jazykového zákona v České republice. *Nová čeština doma a ve světě*. Praha: Filozofická fakulta UK v Praze, 2015, 2015(1), 41-49. ISSN 1805-367X.

²² zákon č. 273/2001 Sb., o právech příslušníků národnostních menšin a o změně některých zákonů

²³ § 1 zákon č. 273/2001 Sb., o právech příslušníků národnostních menšin a o změně některých zákonů

- sdělení č. 96/1998 Sb., Ministerstva zahraničních věcí o sjednání Rámcové úmluvy o ochraně národnostních menšin (dále jenom Rámcová úmluva)
- zákon č. 280/2009 Sb., daňový řád (dále jenom daňový řád)
- zákon č. 99/1963 Sb., o občanském řízení soudním (dále jenom Občanský soudní řád)
- zákon č. 500/2004 Sb., správní řád (dále jenom správní řád)
- zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (dále jenom trestní řád)
- zákon č. 182/1993 Sb., o Ústavním soudu (dále jenom zákon o Ústavním soudu)

2.1 Ústava ČR

Je základním dokumentem, který stanovuje právní rámec ČR a od kterého, se všechny ostatní zákony odvíjejí nebo s ním musí být v souladu. Práva příslušníků NM deklaruje již v čl. 1 odst. 2, ve kterém stanovuje, že ČR bude dodržovat závazky vyplývající z mezinárodního práva, na první pohled se může zdát, že tento článek je zbytečný, nicméně jeho důležitost spočívá například v možnosti odvolávání se na vyšší instituce v rámci Evropy, jako je například Mezinárodní trestní tribunál.

Druhý článek, který se věnuje tématu menšin, ne pouze národnostních, je článek 6, ve kterém stojí, že politická rozhodnutí vycházejí z vůle většiny vyjádřené svobodným hlasováním a že rozhodování většiny dbá ochrany menšin²⁴. Samotné politické rozhodnutí totiž se pohybuje v oblasti mimo právo, nicméně velice právo ovlivňuje. Politická rozhodnutí jsou taková rozhodnutí orgánů veřejné moci, která jsou provedena v rámci jejich zákonem předpokládané pravomoci, ale samotná podoba daného práva je zcela nekonkrétní a právo připouští pluralitu daných rozhodnutí bez hodnocení jejich správnosti.

Samotná politická rozhodnutí jsou rozhodnutí nositelů politické odpovědnosti, tím pádem se může jednat i o orgány výkonné moci, nicméně se zde nehovoří o individuálních právních aktech veřejné správy, které podléhají testu zákonnosti ze strany soudní moci.²⁵

2.2 Listina základních práv a svobod

²⁴ čl. 6 ústavní zákon č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky

²⁵ RYCHETSKÝ, Pavel. *Ústava České republiky: Ústavní zákon o bezpečnosti České republiky : komentář*. Praha: Wolters Kluwer, 2015. Komentáře (Wolters Kluwer ČR). ISBN 978-80-7478-809-3.

Jednotlivými právy příslušníků NM se zabývá již jak Ústava ČR, tak LZPS. V Ústavě ČR se menšiny obecně vztahují ve smyslu politickém, kdy se musí dbát na ochranu menšin při politických rozhodování většiny. V LZPS jsou práva menšin zmíněna jako:

„základní práva a svobody zaručující se všem bez rozdílu pohlaví, rasy, barvy pleti, jazyka, víry a náboženství, politického či jiného smýšlení, národního nebo sociálního původu, příslušnosti k národnostní nebo etnické menšině, majetku, rodu nebo jiného postavení.“²⁶

Tato část by se mohla zdát jako jakési rozšíření a obohacení myšlenky, která byla zakotvena v Ústavě ČR, nicméně LZPS vznikla na základě Všeobecné deklarace lidských práv, která byla vyhlášena jako závazný dokument Organizace spojených národů (dále jenom OSN) 10. prosince 1948 a LZPS byla přijata v roce 1993 ještě za dob České a Slovenské Federativní Republiky, z čehož vyplývá, že více se Ústava ČR inspirovala z LZPS než LZPS z Ústavy ČR.

Každopádně mnohem větší stanovení a definice práv příslušníků NM je až v hlavě třetí LZPS, kde je stanoveno:

- příslušníkovi jakékoli NM nesmí být na újmu příslušnost k této NM
- občanům, kteří jsou příslušníky NM, či EM je zaručen všestranný rozvoj na poli jejich:
  - kultury
  - přijímání informací v mateřském jazyce
  - práva sdružování se v národnostních sdruženích²⁷
- občanům, kteří jsou příslušníky NM, či EM zákon také zaručuje právo na:
  - vzdělání v jejich rodném jazyku
  - užívání jejich rodného jazyka při úředním styku
  - účastnění se na řešení záležitostí, které se jich týkají²⁸

2.3 Menšinový zákon

²⁶ Usnesení č. 2/1993 Sb., předsednictva České národní rady o vyhlášení LISTINY ZÁKLADNÍCH PRÁV A SVOBOD jako součástí ústavního pořádku České republiky

²⁷ 33. Listina základních práv a svobod – vznik, ideové zdroje, postavení v ústavním řádu ČR, obsah, vztah k mezinárodním smlouvám. *IUS WIKI* [online]. Praha: Ius Wiki, 2012, 25.5.2016 [cit. 2019-03-19]. Dostupné z: <http://www.ius-wiki.eu/ustavni-pravo/pfuk/ustavko/zkouska/otazka-33>

²⁸ zákon č. 273/2001 Sb., o právech příslušníků národnostních menšin a o změně některých zákon

Tento zákon se skládá z preambule a osmi částí. První část se rozděluje na dvě hlavy. V první hlavě jsou sepsány úvodní ustanovení a jsou vymezeny předměty úpravy a základní pojmy. Předmětem úpravy jsou zde vysvětlena jednotlivá práva příslušníků NM a působnost jednotlivých orgánů či úřadů, se kterými tito příslušníci přicházejí do styku. Mezi základní pojmy, které jsou zde definovány, patří NM a příslušník NM.²⁹

V hlavě druhé jsou v samostatných paragrafech vymezena jednotlivá práva příslušníků NM. Jsou to právo na výkon práv příslušníků NM, právo na svobodnou volbu příslušnosti k NM, právo na sdružování příslušníků NM, právo na účast na řešení záležitostí týkajících se NM, právo na užívání jména a příjmení v jazyce NM, právo na vícejazyčné názvy a označení, právo na užívání jazyka NM v úředním styku a před soudy, právo na užívání jazyka NM ve věcech volebních, právo na vzdělávání v jazyce NM, na rozvoj kultury příslušníků NM a právo na rozšiřování a přijímání informací v jazyce NM.³⁰

Druhá až sedmá část tohoto zákona se věnují pouze změnám stávajících zákonů a část osmá stanovuje účinnost zákona na den jeho vyhlášení.

2.4 Rámcová úmluva

Jedná se o mezinárodní dokument, který ČR podepsala 28. dubna 1995 a který stanovuje základní ochranu práv příslušníků NM dle evropských standardů. V platnost vstoupila 1. dubna 1998 a je vydána ve sbírce zákonů pod číslem 96. Tím, že ČR přijala Rámcovou Úmluvou, tak se zavázala k odevzdávání periodických monitorovacích zpráv o plnění závazků, jenž, vyplývají z Rámcové úmluvy, které jsou odesílány po každých pěti letech.

Závazky, které vyplývají pro státy, které se Rámcovou úmluvou zavázali, jsou zaměřené na oblasti:

- diskriminace
- rovnosti a její podpory
- rozvoje a zachování kultury, jazyka, náboženství a tradic
- svobody shromažďování, sdružování, vyjadřování, myšlení, svědomí a náboženství
- přístupu k médiím a jejich užívání
- jazykových svobod

---

³⁰ zákon č. 273/2001 Sb., o právech příslušníků národnostních menšin a o změně některých zákonů

má právo vyžadovat úředně ověřený překlad. Takové prohlášení učiní správce daně prostřednictvím úřední desky. Každý z účastníků má také podle čl. 37 odst. 4 LZPS právo na tlumočníka, který je zapsaný v seznamu tlumočnicků, kterého si obstará na své vlastní náklady.

Příslušníkům NM náleží právo učinit podání a vést jednání v jazyce své NM. Pokud správce daně není schopen vést jednání v jazyce příslušníka NM a ani žádnou takovou osobu v rámci svého pracoviště nemá, příslušník NM si může na náklady správce daně obstarat zapsaného tlumočníka v seznamu tlumočnicků.³²

2.6 Občanský soudní řád

Občanský soudní řád se zabývá postupem soudu v jednotlivých stupních řízení a jednotlivými účastníky v občanském soudním řízení. Za cíl si stanovuje zajištění spravedlivé ochrany soukromých práv a zájmů jednotlivých účastníků, které k tomu tento právní řád opravňuje. Stejně tak by rád jednal i v oblasti výchovy k dodržování smluv a samotných zákonů v právním řádu ČR, konkrétně k plnění povinností, které z nich vyplývají a k účtě k ostatním osobám a jejich právům.

S tématem příslušníků NM je spojen §18 hlavy třetí části první, kde se občanský soudní řád, na rozdíl od daňového řádu, zabývá mateřským jazykem účastníka soudního řízení. Zdůrazňuje, že všichni účastníci mají rovné postavení před soudem a proto mají také právo jednat ve svém mateřském jazyce a proto je soud povinen jim toto právo poskytnout. Nutno podotknout, že se jedná pouze o jednání ústní formou. Tlumočnick tedy bude poskytnut každému účastníkovi, jakmile vyjde během řízení najevo, že je nezbytně potřebný pro splnění poskytnutí rovných podmínek všech účastníků řízení. Stejně podmínky platí i pro osoby, s nimiž se nelze dorozumět jinak než některým z komunikačních prostředků nebo systémů pro neslyšící a hluchoslepé.³³

Tento paragraf byl utvrzen nálezem ústavního soudu z roku 2005, kterým se upravovala povinnost soudu ustanovit tlumočníka. kde se stanovilo:

„Právo na tlumočníka, jakožto jeden z komponentů spravedlivého procesu, je zakotveno v článku 37 odst. 4 Listiny a dále pak v článku 6 odst. 3 písm. e) Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod (dále jen "Úmluva"). Spravedlivý proces je v judikatuře Ústavního soudu chápán především jako zajištění "rovnosti zbraní", tedy zajištění toho, aby všichni účastníci řízení měli stejnou možnost předložit soudu svůj návrh, vlastní verzi rozhodných

³² zákon č. 280/2009 Sb., daňový řád

³³ zákon č. 99/1963 Sb., Občanský soudní řád

*skutečností a prostor vyjádřit se ke všemu, co v řízení vyšlo najevo. Uložení povinnosti státu zajistit tlumočnicka má za cíl zabezpečit zmiňovanou rovnost zbraní i pro osobu, která dostatečně neovládá jazyk, kterým se soudní či jiné řízení vede, neboť tato osoba by jinak mohla být omezena ve svém právu na aktivní účast při soudním řízení. Článek 37 odst. 4 Listiny podmiňuje ustanovení tlumočnicka prohlášením účastníka řízení, že neovládá jazyk, jímž se vede jednání, jinými slovy předpokládá aktivitu na straně osoby nevládnoucí českým jazykem, současně však potřeba tlumočnicka musí být natolik zjevná, že bez jejího zajištění by bylo takové osobě zabráněno v řádném uplatňování jejich procesních práv; soud není povinen z vlastní iniciativy zjišťovat, zda účastník řízení ovládá jednací jazyk.*³⁴

Z čehož vyplývá, že právo na tlumočnicka je třeba brát jako automatické právo, které má účastník řízení v okamžiku, kdy se zjistí, že ovládá pouze jiný jazyk, než je český jazyk a proto je zcela na místě odlišit právo na tlumočnicka od povinnosti zjišťování potřeby tlumočnicka, což by se mohlo některými znalci namítat, nicméně samotné poskytnutí tlumočnicka je povinností, ale soud v žádném případě nemá povinnost tuto potřebu zjišťovat.

2.7 Správní řád

Správní řád je řádem, který upravuje postup orgánů výkonné moci, územní samosprávy a jiných správních orgánů, ať už se jedná o fyzické osoby, fyzické podnikající osoby či právnické osoby.

V druhé části hlavě II díle 3 se v § 16 zabývá jednacím jazykem, konkrétně jazykem v písemnostech a poté jazykem obecně v rámci úředního styku. Deklaruje, že základním jazykem, ve kterém se vede řízení, a ve kterém se vyhotovují písemnosti, je český jazyk. Pokud jsou některé z písemností vyhotovené v jazyce cizím, musí účastník daného řízení předložit originál s původním zněním a také úředně ověřený překlad do českého jazyka, pokud bude správní orgán na daném překladu trvat.

Osoba, jenž neovládá daný jazyk, ve kterém se vede řízení, má právo na tlumočnicka, kterého si obstará na svoje náklady ze seznamu tlumočnicků podle čl. 37 odst. 4 LZPS. Pokud je účastníkem řízení osoba, která není občanem ČR, zařídí mu ČR tlumočnicka na své náklady, pokud nestanoví zákon jinak, danou výjimku dovoluje zákon č. 325/1999 Sb., o azylu a o změně zákona č. 283/1991 Sb., o Policii České republiky, ve znění pozdějších předpisů (dále

---

³⁴ Nález Ústavního soudu sp. zn. IV. ÚS 388/05 ze dne 4. 1. 2006

jenom zákon o azylu), který v hlavě II §22 stanovuje, že účastník řízení, které se týká mezinárodních ochrany má právo jednat ve svém mateřském jazyku.

Podmínka s předložením přeložené písemnosti neplatí, pokud se jedná o písemnost v řízení týkajícím se mezinárodní ochrany nebo pokud to samotné ministerstvo nevyžaduje, v případě mezinárodní ochrany bude účastníku řízení poskytnut tlumočnick bezplatně a bezplatně poskytnutý tlumočnick platí i pro tlumočnicky, které si účastník řízení přizve sám.³⁵

Příslušník NM, která dlouhodobě a tradičně žije na území ČR má právo činit před správním orgánem podání a jednat v jazyce své NM. Pokud správní orgán nemá osobu znalou jazyka NM, obstará si podávající občan tlumočnicka zapsaného v seznamu tlumočnicků, přičemž náklady na tlumočení a na pořízení překladu hradí správní orgán.³⁶

2.8 Trestní řád

V Trestním řádu se na téma úředního jazyka příslušníků NM naráží ve třech paragrafech. Poprvé je to na začátku v §2 odst. 14, kde je stanoveno, že

„Orgány činné v trestním řízení vedou řízení a vyhotovují svá rozhodnutí v českém jazyce. Každý, kdo prohlásí, že neovládá český jazyk, je oprávněn používat před orgány činnými v trestním řízení svého mateřského jazyka nebo jazyka, o kterém uvede, že ho ovládá.“³⁷

V souvislosti s tímto článkem rozhodl Ústavní soud ČR ve svém nálezu, že není povinností soudu zasílat účastníkovi řízení překlad rozhodnutí z českého jazyka do jeho mateřského jazyka, protože pouze rozhodnutí soudu v českém jazyce je jediným autentickým zněním³⁸.

V druhém případě se Trestní řád zmiňuje v §28 o záležitosti ohledně tlumočnicka a právu na použití jeho služeb. Stanovuje to na situaci přetlumočení:

- písemnosti
- výpovědi
- ostatních procesních úkonů

---

³⁵ zákon č. 325/1999 Sb., o azylu a o změně zákona č. 283/1991 Sb., o Policii České republiky, ve znění pozdějších předpisů

³⁶ zákon 500/2004 Sb., správní řád

³⁷ zákon č 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád)

³⁸ Nález Ústavního soudu sp. zn. 3 Azs 156/2005-47 ze dne 21. 6. 2006

- když obviněný využije práva v §2 odst. 14 (pokud obviněný využije tohoto práva, tlumočník přetlumočí na jeho žádost i jeho poradu s obhájcem v průběhu procesu)

Dále se do procesního řízení přibere tlumočník pro případ, kdy se nelze dorozumět s obviněným jinak, než některým z komunikačních systémů neslyšících a hluchoslepých. Tlumočník však nemusí plnit pouze výhradně roli tlumočníka, ale také zapisovatele.

Orgán činný v trestním řízení ustanoví tlumočníka pro jazyk národnosti obviněného nebo úřední jazyk státu, jehož je obviněný příslušníkem. Pokud se jedná o osobu bez státního občanství, vezme se tak stát, kde má nahlášen trvalý pobyt nebo stát, kde má známý původ. Jedná se o případy, kdy je splněna u obviněného jedna z následujících podmínek:

- není uveden jeho jazyk, který ovládá
- je uveden jazyk či dialekt, který není úředním jazykem daného státu, jehož je obviněný občanem
- není jazykem NM obviněného
- pro daný jazyk či dialekt není zapsána žádná osoba v seznamu tlumočnicků³⁹

Třetím případem situace týkající se sepisování protokolu. Konkrétně je řešena v §55 odst. 4, kde je stanoveno, že se sepíše protokol za každé situace v českém jazyce, ačkoliv třeba daná osoba vypovídá v jiném jazyce. Problematika případu, kdyby byla nějaká z formulí nesprávně přeložena, bude vyřešena tak, že tlumočník nebo zapisovatel mají povinnost do protokolu vypsát doslovné znění celé výpovědi, tedy se vypíše také celá výpověď v jazyce, v jakém byla podána.⁴⁰

2.9 Zákon o Ústavním soudu

Zákon o Ústavním soudu se v části druhé hlavě první §33 odst. 1 zmiňuje, že před Ústavním soudem se vždy prvoplánově používá český jazyk. Všem fyzickým osobám náleží při jakémkoliv druhu osobního jednání užívat svého mateřského jazyka.⁴¹

Odlišná situace se popisuje v § 2, kde je zaměřeno na:

- účastníky, kteří jsou fyzické osoby
- vedlejšího účastníka, který je fyzická osoba

³⁹ § 28 zákona č 141/1961 Sb., trestní řád

⁴⁰ zákon č 141/1961 Sb., trestní řád

⁴¹ zákon č. 182/1993 Sb., o Ústavním soudu

- svědka
- znalce⁴²

Pokud se jedná totiž o jednoho z těchto vyjmenovaných a jedná-li dotyčná osoba před Ústavním soudem v jiném než českém jazyce, přibere soud tlumočníka a tuto skutečnost uvede do zápisu. Výjimku tvoří fyzické osoby vypovídající ve slovenském jazyce.⁴³

3 Konkrétní práva

Bližší informace o jednotlivých právech příslušníků NM podle LZPS má za úkol stanovit konkrétní zákon, kterým je v tomto případě Menšinový zákon, který deklaruje jednotlivá práva.

Právo výkonu práv příslušníků NM

Právo na výkon práv příslušníků NM je bráno jako právo, které v žádném případě nemůže být omezeno či znemožněno a je zaručeno jak jednotlivci, tak skupině příslušníků NM vykonávající práva v Menšinovém zákoně, Ústavou ČR, LZPS či jinými právními předpisy nebo mezinárodními smlouvami, které se týkají lidských práv a kterými je ČR zavázána.⁴⁴

Právo svobodné volby příslušnosti k NM

Právo na svobodnou volbu příslušnosti k NM zahrnuje právo již zaručeno LZPS, kdy příslušnost k jakékoli NM, nesmí být nikomu na újmu, dále však zahrnuje i to, že orgány veřejné správy, nemohou vést seznam či jakýkoliv druh evidence o příslušnících daných NM. Pouze v případě sčítání lidu jsou oprávněni evidovat přihlášení se k dané NM, ale pouze kvůli daným konkrétním účelům a žádným jiným.⁴⁵

Právo sdružování příslušníků NM

Právo na sdružování příslušníků NM vychází z práva sdružování se, které je zakotveno v oddílu 2, čl. 20 LZPS. Příslušníci NM se tedy mohou sdružovat do národnostních sdružení, politických stran či hnutí na základě podmínek, které jsou blíže ustanoveny zákonem číslo 83/1990 Sb., o sdružování občanů.⁴⁶

---

⁴² § 2 zákona č. 182/1993 Sb., o Ústavním soudu

⁴³ zákon č. 182/1993 Sb., o Ústavním soudu

⁴⁴ § 3 zákona č. 273/2001 Sb., o právech příslušníků národnostních menšin a o změně některých předpisů

⁴⁵ § 4 zákona č. 273/2001 Sb., o právech příslušníků národnostních menšin a o změně některých předpisů

⁴⁶ § 5 zákona č. 273/2001 Sb., o právech příslušníků národnostních menšin a o změně některých předpisů

Právo účasti na řešení záležitostí týkajících se NM

Právo na to, aby příslušníci NM měli právo účasti na řešení záležitostí týkajících se NM, souvisí s právem příslušníků NM se aktivně podílet na účasti v kulturním, společenském a hospodářském životě a také ve veřejných záležitostech, zejména těch, které se týkají NM. Toto právo ale také úzce souvisí s Radou vlády pro NM^{47, 48}.

Právo užívání jména a příjmení v jazyce NM

„Příslušníci národnostních menšin mají právo na užívání svého jména a příjmení v jazyce národnostní menšiny za podmínek stanovených zvláštním právním předpisem.“⁴⁹

Tímto právním předpisem se zákon č. 301/2000 Sb., o matrikách, jménech a příjmení. Zde se v první hlavě, díle 3, § 26 odstavci 3 stanovuje:

„Na žádost občana, který je příslušníkem národnostní menšiny, jehož jméno, popřípadě jména, a příjmení jsou v matriční knize zapsána v českém nebo v jiném než českém jazyce, uvede se jeho jméno, popřípadě jména, a příjmení v matričním dokladu v jazyce národnostní menšiny znaky přepsanými do podoby, ve které se zobrazují v informačních systémech veřejné správy. Vzniknou-li pochybnosti o správné pravopisné podobě jména nebo příjmení, je občan povinen předložit doklad vydaný znalcem. Jde-li o společné příjmení manželů, uvede se příjmení v jazyce národnostní menšiny pouze se souhlasem druhého manžela, popřípadě jejich nezletilého dítěte staršího 15 let. Do matriční knihy se vyznačí, že byl vydán matriční doklad s uvedením jména, popřípadě jmen, a příjmení v jazyce národnostní menšiny. Další matriční doklady se vydávají s uvedením jména, popřípadě jmen, a příjmení v této podobě.“⁵⁰

Právo vícejazyčných názvů a označení

Právo na vícejazyčné názvy a označení je právo pro všechny příslušníky NM, kteří žijí na území ČR dlouhodobě a samotná NM zde má tradici dlouhodobého pobývání. Vícejazyčně mohou být označeny názvy obcí, ve kterých příslušníci NM žijí, jejich částí, ulic, jiných veřejných prostranství, označení budov orgánů veřejné správy a volebních místností. Bližší podmínky jsou stanoveny v zákoně č. 128/2000 Sb., o obcích. Vše záleží na posledních dvou sčítáních lidu, ve kterých se musí k NM přihlásit alespoň více jak 10% občanů obce. Pokud tomu tak je, mohou zástupci příslušné NM prostřednictvím výboru pro národnostní menšiny o to požádat. Daný výbor může svým usnesením návrh doporučit, anebo o to může písemně

⁴⁷ viz kapitola 4.2

⁴⁸ § 6 zákona č. 273/2001 Sb., o právech příslušníků národnostních menšin a o změně některých předpisů

⁴⁹ § 7 zákona č. 273/2001 Sb., o právech příslušníků národnostních menšin a o změně některých předpisů

⁵⁰ zákon 301/200 Sb., o matrikách, jménu a příjmení a o změně některých souvisejících zákonů

požádat spolek, který podle stanov zastupuje zájmy příslušné NM a který ke dni podání žádosti působí alespoň 5 let na území obce.⁵¹

Právo užívání jazyka NM v úředním styku a před soudy

Právo na užívání jazyka NM v úředním styku a před soudy se týká pouze NM, která dlouhodobě a tradičně žije na území ČR. Podmínky k tomuto právu konkretizují:

- Trestní řád
- Občanský soudní řád,
- zákon č. 182/1993 Sb. o Ústavním soudu
- Správní řád
- Daňový řád
- zákon č. 563/1991 Sb., o účetnictví⁵²

Právo užívání jazyka NM ve věcech volebních

Právo na užívání jazyka NM ve věcech volebních je blíže stanoveno:

- zákonem č. 247/1995 Sb., o volbách do Parlamentu ČR a o změně a doplnění některých dalších zákonů
- zákonem č. 130/2000 Sb., o volbách do zastupitelstev krajů a o změně některých zákonů
- zákonem č. 491/2001 Sb., o volbách do zastupitelstev obcí a o změně některých zákonů
- zákonem č. 62/2003 Sb., o volbách do Evropského parlamentu a o změně některých zákonů
- zákonem č. 275/2012 Sb., o volbě prezidenta republiky a o změně některých zákonů⁵³

V zákoně o volbách do Parlamentu ČR je téma jazyka NM zmíněno v §14d, který se týká zastupitelského úřadu, který vedle všech povinností má také podle písm. f) povinnost zajistit podle podmínek na daném územním obvodu informovanost voličů o době a místě konání voleb o možnosti zápisu do zvláštního zápisu podle §15 odst. 3 a to v případě potřeby i v příslušném cizím jazyce. O tom, jaký konkrétní cizí jazyk bude použit, napovídá §15 v odst.

---

⁵¹ § 8 zákona č. 273/2001 Sb., o právech příslušníků národnostních menšin a o změně některých předpisů

⁵² § 9 zákona č. 273/2001 Sb., o právech příslušníků národnostních menšin a o změně některých předpisů

⁵³ § 10 zákona č. 273/2001 Sb., o právech příslušníků národnostních menšin a o změně některých předpisů

4, kde je řečeno, že se bude jednat o jazyk příslušné NM v územním obvodu obce, kde byl zřízen výbor pro NM na základě zákona o obcích.⁵⁴

Všechny ostatní zákony v seznamu výše, které následují po zákoně o volbách do Parlamentu ČR, stanovují stejné podmínky až na zákon o volbách do Evropského parlamentu, který obsahuje předešlé podmínky ohledně užití cizího jazyka, stejně tak jako předešlé zákony v seznamu, nicméně zde zavádí pojem „pracovního jazyka“, kterým stanoví anglický, francouzský a německý jazyk. A v tomto jazyce, jak říká v § 20, Ministerstvo vnitra zveřejní informace o podmínkách kandidatury ve volbách do Evropského parlamentu nejméně 80 dnů před samotným dnem voleb způsobem umožňující dálkový přístup.⁵⁵

Stejně tak i kandidátní listina musí být zveřejněna buď v českém jazyce, nebo některém z pracovních jazyků Evropské unie (dále jenom EU). Stejně podmínky jako u kandidátních listin jsou i pro informování voličů o podmínkách hlasování ve volbách do Evropského parlamentu, které se také zveřejní 80 dní před dnem konání voleb.

Dále v pracovním jazyce EU musí být v každé volební místnosti výpisy ze seznamu pro volby do Evropského parlamentu, zákon o volbách do Evropského parlamentu a dále v ní nesmí chybět:

„hlasovací lístky s označením „vzor“, prohlášení o vzdání se kandidatury, prohlášení o odvolání kandidáta nebo informace o tom, že kandidát, který je státním občanem jiného členského státu, byl v členském státě původu zbaven práva být volen, pokud byly doručeny do 48 hodin před zahájením voleb“⁵⁶

Vyrozumění o tiskových chybách na hlasovacích lístcích, které má za úkol vydat a tím pádem celou situaci zabezpečit, Ministerstvo vnitra prostřednictvím krajských úřadů vyvěšením informací o daných chybách, v českém jazyce a v pracovním jazyce EU ve všech volebních místnostech s uvedením správného údaje.⁵⁷

Vzdělávání v jazyce NM

---

⁵⁴ zákon č. 247/1995 Sb., o volbách do Parlamentu České republiky a o změně a doplnění některých dalších zákonů

⁵⁵ § 20 Zákona č. 62/2003 Sb., o volbách do Evropského parlamentu a o změně některých zákonů

⁵⁶ § 33 Zákona č. 62/2003 Sb., o volbách do Evropského parlamentu a o změně některých zákonů

⁵⁷ zákon č. 62/2003 Sb., o volbách do Evropského parlamentu a o změně některých zákonů

Jedná se o další garantované právo, které je možné pro příslušníky NM, jenž dlouhodobě a tradičně působí na území ČR. Jedná se o výuku v předškolních i školských zařízeních za konkrétních podmínek, které blíže stanovuje Školský zákon takto⁵⁸:

- třídu mateřské školy lze zřídit, pokud se k výuce jazyka NM přihlásí nejméně 8 dětí s příslušností k NM, v základní škole se jedná o skupinu nejméně 10 žáků, na střední škole alespoň 12 žáků
- mateřskou či základní školu lze zřídit ve chvíli, kdy je v každé třídě alespoň 12 dětí/žáků, kteří jsou příslušníci NM a nejméně 15 žáků u střední školy
- ve školách se vzděláváním v jazyce NM se vydávají vysvědčení, výuční listy, diplomy a absolutoria dvojjazyčně, a to v jazyce českém a v jazyce NM⁵⁹

Možnost složení maturitní zkoušky v jazyce NM zákon nezakazuje, nicméně klade povinnost, aby na školách a v třídách, kde je vyučován jazyk NM, byla povinná zkouška z jazyka NM. Výjimku z tohoto pravidla činí profilová zkouška z českého jazyka, která se skládá v českém jazyce.⁶⁰

Příslušníkům NM, ale také náleží pravomoc zřizovat soukromé školy, soukromá předškolní a školní zařízení. V soukromých školách může být výuka vedena jazykem NM či samostatný vyučovací předmět „Národnostní menšina“.⁶¹

Rozvoj kultury příslušníků NM

V neposlední řadě je zde právo na rozvoj kultury příslušníků NM, jelikož příslušníci NM mají právo na respektování, rozvoj a zachování svého jazyka, kultury a tradic. Stát má na druhou stranu povinnost vytvářet podmínky pro toto právo a podporovat programy, které vedou na rozvíjení těchto oblastí formou dotací ze státního rozpočtu, jejichž formu a například množství stanoví konkrétní nařízení vlády.⁶²

Rozšiřování a přijímání informací v jazyce NM

Posledním právem zmíněným a zaručeným v Menšinovém zákoně je právo na rozšiřování a přijímání informací v jazyce NM, Toto právo je úzce související s předchozím

---

⁵⁸ § 11 zákona č. 273/2001 Sb., o právech příslušníků národnostních menšin a o změně některých předpisů

⁵⁹ § 13 – 14 zákona č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon)

⁶⁰ zákon č. 561/2004 Sb., školský zákon

⁶¹ zákon č. 306/1999 Sb., o poskytování dotací soukromým školám, předškolním a školským zařízením, ve znění pozdějších předpisů

⁶² § 12 Zákona č. 273/2001 Sb., o právech příslušníků národnostních menšin a o změně některých předpisů

právem, jelikož stát podporuje pravidelně či nepravidelně se opakující vydávání tisku a rozhlasové i televizní vysílání v jazyce NM, které dlouhodobě žijí na území ČR.⁶³ Na tuto činnost poskytuje dotace, jejichž formu stanovuje vždy konkrétní vládní nařízení. Samotná pravidla vytváření a šíření rozhlasových a televizních pořadů, jejichž provozovateli jsou příslušníci NM, jsou stanovena v zákoně č. 231/2001 Sb. o provozování rozhlasového a televizního vysílání:

„...provozovatel vysílání je povinen zajistit, aby vysílané pořady nepodněcovaly nenávisť z důvodu pohlaví, rasy, barvy pleti, jazyka, víry a náboženství, politického nebo jiného smýšlení, národního nebo sociálního původu, příslušnosti k NM nebo EM, majetku, rodu nebo jiného postavení.“⁶⁴

4 Úřady a instituce v České republice

4.1 Výbory pro příslušníky národnostních menšin

Vznik výborů pro příslušníky NM na úradech v ČR je podmíněn jednotlivými sčítáními lidu, která se provádějí každých 10 let a na základě jejich výsledků se zřizují v jednotlivých obcích a krajích výbory pro NM, které zjednáva zastupitelstvo příslušné obce či kraje.⁶⁵

Konkrétněji se stanovuje, že pokud na územním obvodu dané obce se alespoň 10% občanů obce hlásí k národnosti jiné než české, zřídí se výbor pro NM, pokud o to písemně požádá spolek zastupující zájmy NM. Nejméně polovinu členů výboru musí tvořit příslušníci NM, ale toto pravidlo není striktní, pokud tuto podmínku nelze splnit pro nedostatek kandidátů z řad NM nacházejících se na území daného obvodu.⁶⁶

U kraje je situace trochu jiná, upravuje je jej zákon č. 129/2000 Sb., o krajích. Říká se v něm, že při posledním sčítání lidu musí na území kraje žít nejméně 5% občanů kraje, kteří se hlásí k národnosti jiné než české. Podmínky pro zřízení výboru pro NM krajů jsou stejné jako u výborů pro NM obcí.⁶⁷

---

⁶³ § 13 Zákona č. 273/2001 Sb., o právech příslušníků národnostních menšin a o změně některých předpisů

⁶⁴ § 32 odst. 1 písm. c) Zákona č. 231/2001 Sb., o provozování rozhlasového a televizního vysílání

⁶⁵ HENDRYCH, Dušan, Kopecký MARTIN, Staša JOSEF a Prášková HELENA. Správní právo. Obecná část. 9. vydání. Praha: C. H. Beck, 2016. ISBN 978-80-7400-624-1

⁶⁶ zákon č. 128/2000 Sb., o obcích

⁶⁷ zákon č. 129/2000 Sb., o krajích

4.1.1 Moravská otázka

Ke stanoviskům výše by se nicméně hodilo poznamenat jednu skutečnost. Je totiž zajímavé, že v zákoně je zmíněna pouze národnost česká, ale už nikde není zmíněna národnost moravská, ačkoliv tyto dvě národnosti jsou spojeny přibližně 1400 lety společné historie a vývoje, kdy už v roce 623 n. l. byly tyto dvě národnosti spojeny a sjednoceny pod jedno státní uspořádání, které se nazývalo „Sámova říše“.⁶⁸ Zde se ale více než o jednotlivých národnostech české a slovenské hovoří o národnosti Slovanů. Pokud bychom chtěli skutečnou zmínku o moravské národnosti, museli bychom nahlédnout do Letopisů království Franků z roku 822, ve kterých se prvně zmiňují Moravané, kteří jsou označeni jako slovanští obyvatelé Moravy.⁶⁹

Na tuto problematiku, ale také poukazuje článek Radka Krále⁷⁰, ve kterém se poukazuje na zjevný rozpor Menšinového zákona, kde na straně jedné říká:

„Příslušníkem národnostní menšiny je občan České republiky, který se hlásí k jiné než české národnosti a projevuje přání být považován za příslušníka národnostní menšiny spolu s dalšími, kteří se hlásí ke stejné národnosti.“⁷¹

A vedle tohoto ustanovení je v § 1 uvedeno:

„Národnostní menšina je společenství občanů České republiky žijících na území současné České republiky, kteří se odlišují od ostatních občanů zpravidla společným etnickým původem, jazykem, kulturou a tradicemi, tvoří početní menšinu obyvatelstva a zároveň projevují vůli být považováni za národnostní menšinu za účelem společného úsilí o zachování a rozvoj vlastní svébytnosti, jazyka a kultury a zároveň za účelem vyjádření a ochrany zájmů jejich společenství, které se historicky utvořilo.“⁷²

Proto je na pováženu zhodnotit, zda moravská národnost, potažmo její příslušníci, vykazují příslušné znaky, které jsou zapotřebí, aby byla označena za NM.

Celá tato záležitost vygradovala 5. června 2017, kdy spolek Moravské srdce zažaloval hejtmana Jihomoravského kraje za to, že výbor pro NM zastupitelstva Jihomoravského kraje

⁶⁸ ŠIMÍK, Petr. KRONIKA TAK ŘEČENÉHO FREDEGARA. Kontakt: SPOLEČNOST PRO KULTURU, HISTORII A UMĚNÍ [online]. BRNO-Kohoutovice: MORAVIA MAGNA, 2007 [cit. 2019-03-19]. Dostupné z: http://www.moraviamagna.cz/kroniky/k_fredeg.htm#p_1

⁶⁹ ŠIMÍK, Petr. LETOPISY KRÁLOVSTVÍ FRANKŮ. Kontakt: SPOLEČNOST PRO KULTURU, HISTORII A UMĚNÍ [online]. BRNO-Kohoutovice: MORAVIA MAGNA, 2005 [cit. 2019-03-19]. Dostupné z: http://www.moraviamagna.cz/kroniky/k_lfr822.htm

⁷⁰ KRÁL, Radek. Uznává český stát moravskou národnost?. IDNES.cz [online]. Praha 5: MAFRA, 2019, 30.6.2014 [cit. 2019-03-19]. Dostupné z: <https://radekkral.blog.idnes.cz/blog.aspx?c=415441>

⁷¹ § 2 Zákona č. 273/2001 Sb., o právech příslušníků národnostních menšin a o změně některých předpisů

⁷² § 1 Zákona č. 273/2001 Sb., o právech příslušníků národnostních menšin a o změně některých předpisů

nemá zástupce moravské národnosti, ačkoliv se jednalo o největší národnost v daném územním obvodu.

Krajský soud tuto žalobu zamítl, jelikož označil existenci a činnost výborů NM jako poradních orgánů pouze jako jakousi pojistku zajištění jednotlivých práv příslušníků NM. Proti tomuto se spolek Moravské srdce odvolal kasační stížností k Nejvyššímu správnímu soudu, který deklaroval rozhodnutí krajského soudu s tím, že Menšinový zákon neopravňuje jakýkoliv spolek domáhat se, aby se členem výboru pro NM stal člen daného spolku či jiná konkrétní osoba.

Nicméně další oblastí, ke které byl v této kasační stížnosti Nejvyšší správní soud vyzván, aby se vyjádřil, bylo, zda je moravská národnost NM či nikoliv, kde soud konstatoval, že takové pravomoci mu nepřísluší.⁷³

4.2 Rada vlády pro národnostní menšiny

Rada pro národnostní menšiny (dále jen Rada) původně oficiálně vznikla v době vzniku ústavního zákona č. 44/1968 Sb., o postavení národností v Československé socialistické republice. NM, které byly v tomto zákoně vyjmenovány, byly národnosti maďarská, německá, polská a ukrajinská. Národnost slovenská zde není uvedena jako národnostní menšina. Přesné znění je:

„...pracující lid Československé socialistické republiky, který je zdrojem veškeré státní moci, tvoří ve společné vlasti a v nerozlučné pospolitosti spolu s českým a slovenským národem též národnosti maďarská, polská a ukrajinská (rusínská) a že se tyto národnosti v duchu politiky Národní fronty tvořivě podílejí na rozvoji země a rozvíjejí přitom i vlastní formy národního života, ...“⁷⁴

Účinnost tohoto ústavního zákona zrušil až ústavní zákon č. 23/1991 Sb., kterým se uvozuje LZPS jako ústavní zákon Federálního shromáždění České a Slovenské Federativní Republiky. Dnešní Rada kopíruje díky usnesení č. 259 z 11. května roku 1994 stejnou funkci jako orgán vlády po zániku České a Slovenské Federativní Republiky, který vznikl v České republice. Částečně byla tato funkce pozměněna ještě v roce 2001, kdy vstoupil v platnost a účinnost Menšinový zákon.

⁷³ rozsudek NSS z 13. 2. 2018 čj. 7 As 420/2017-36

⁷⁴ zákon č. 144/1968 Sb., o postavení národností v Československé socialistické republice

Rada by se dala popsat jako kolektivní orgán vlády, který má poradní a iniciativní funkci pro otázky, které se týkají NM a jejich příslušníků. Tato pravomoc vyplývá z §6 Menšinového zákona, který se zabývá právem, jenž se zabývá účastnění se na řešení záležitostí, které se týkají NM.

Tato Rada se také může zabývat problémy, které nezasahují do kompetencí pouze jednoho resortu, ale jejím primárním cílem je zajistit správné kroky veřejné správy, které se týkají NM a jejich příslušníků obecně. Dohlíží nad dodržováním mezinárodních závazků České republiky na poli práv příslušníků NM na vnitrostátní úrovni. Zejména se zabývá dodržováním závazků vyplývajících z Rámcové úmluvy, Evropské Charty regionálních a menšinových jazyků (dále jenom Evropské charty) a dalších mezinárodních smluv, které se zabývají problematikou národnostních menšin a jejich příslušníků na poli lidských práv a základních svobod, kterými je ČR zavázána.

Rada periodicky vydává pro vládu:

- zprávu o situaci NM v ČR
- výroční zprávu o své činnosti
- periodickou zprávu o plnění závazků vyplývajících z Úmluvy na ochranu NM
- periodickou zprávu o plnění závazků vyplývajících z Evropské charty

První dva dokumenty jsou vydávány každý rok, zpráva o plnění závazků vyplývajících z Rámcové úmluvy jednou za tři roky a poslední zmiňovaný dokument je vydáván každých pět let. Poslední dvě zprávy jsou zpracovány také pro Radu Evropy.

Dále jsou také vydávány neperiodické dokumenty, např. Národnostně menšinová politika ČR, Charta (Co bychom měli dělat?), Informační text orgánům veřejné správy k Evropské chartě s ohledem na její uplatnění v praxi a dále např. informační a metodické průvodce nebo také příručky pro obce.

V neposlední řadě Rada zajišťuje přípravu opatření vlády, která se zabývají ať již přímo či nepřímo, právy příslušníků NM v ČR, vyjadřuje názor k jednotlivým zákonům, návrhům nařízení vlády a k opatřením, která se týkají práv příslušníků NM. Připravuje pro vládu, ministerstva a jiné správní orgány nebo úřady doporučení k zajištění potřeb příslušníků NM v oblastech školství, používání mateřského jazyka, kultury, společenského či kulturního života a médií. Připravuje pro vládu souhrnné informace o situaci NM na území ČR za uplynulé období, kterým je celý předcházející kalendářní rok. Na této zprávě o situaci národnostních menšin spolupracuje s orgány územně samosprávných celků a každoročně tuto zprávu předkládá vládě do 31. května následujícího kalendářního roka.

Rada jedná minimálně čtyřikrát za kalendářní rok. Každá z NM žijících na území ČR zde má jednoho zástupce, až na NM německou, polskou, romskou a slovenskou, které mají každá zástupce 2. Dále jsou zde zástupci z oblasti veřejné správy, jako je například náměstkyně předsedy Rady; náměstci/náměstkyně ministerstva školství; tělovýchovy a mládeže; ministerstva financí; ministerstva kultury; ministerstva práce a sociálních věcí; ministerstva vnitra; ministerstva spravedlnosti či ministerstva zdravotnictví; kanceláře prezidenta republiky; Veřejného ochránce práv; Vládního zmocněnce pro lidská práva; Svazu měst a obcí nebo zástupce odborné lingvistické veřejnosti. Funkční období jednotlivých členů Rady je čtyřleté a funkční doba je omezena pouze na dvě funkční období u členů za NM, u členů veřejné správy není počet období omezen, pokud se výkon jejich funkce v příslušném orgánu veřejné správy propojuje s věcně národnostně menšinovou agendou. U členů, kteří jsou zástupci za odbornou veřejnost, platí stejné podmínky jako pro členy za NM. Stálými hosty Rady jsou také zástupci židovské komunity v ČR a komunity olašských Romů.⁷⁵

„Poradními grémii rady jsou:

- *Výbor pro spolupráci s orgány samosprávy*
- *Výbor pro dotační politiku*
- *Komise pro hodnocení projektů v rámci programu Podpora implementace Evropské charty regionálních či menšinových jazyků*
- *Pracovní skupina pro národnostně menšinové vysílání*
- *Pracovní skupina pro řešení situace německých (a dalších) hrobů na hřbitovech v ČR*
- *Ad hoc pracovní skupina pro problematiku moravské chorvatštiny*⁷⁶

5 Úřední jazyk a úředníci

Aby bylo možné popsat jazykové schopnosti úředníků na úradech v ČR z hlediska práva, je třeba si nejdříve určit, kdo to vlastně úředník je. Podle zákona č. 312/2002 Sb., o úřednících územních samosprávných celků (dále jenom zákon o úřednících) se jedná o zaměstnance obce či kraje, který je zařazen do příslušného odboru, krajského úřadu nebo obecního úřadu. Jeho úkolem je vykonávat správní činnost a to na jakékoliv úrovni a ať ke

⁷⁵ *Průvodce právy příslušníků národnostních menšin v České republice II.* Praha: Úřad vlády České republiky, Sekretariát Rady vlády pro národnostní menšiny, 2017. ISBN 978-80-7440-207-4.

⁷⁶ *Průvodce právy příslušníků národnostních menšin v České republice II.* Praha: Úřad vlády České republiky, Sekretariát Rady vlády pro národnostní menšiny, 2017, 8-9. ISBN 978-80-7440-207-4.

své činnosti potřebují zvláštní odbornou způsobilost či nikoliv. Úředník vykonává správní činnost, která jako taková znamená plnění úkolů územních samosprávných celků buď v samostatné působnosti, kde vykonává činnost podle zákona o obcích, zákona o krajích nebo zákona č.131/2000 Sb., o hlavním městě Praze, nebo v přenesené působnosti, kde se řídí zvláštními zákony.⁷⁷

Za úředníky se na druhou stranu nepovažují ani jedinci, kteří nemají s obcí či krajem uzavřenou dohodu o pracovní činnosti nebo dohodu o provedení práce, a dále také zaměstnanci úřadů, kteří vykonávají manuální, servisní a pomocné práce a nevykonávají žádnou správní činnost. Tito zaměstnanci nicméně vykonávají úkoly potřebné k tomu, aby byla plněna kvalifikovaná činnost úředníků, pokud se ale daný zaměstnanec byť jenom zčásti podílí na plnění úkolů územního samosprávného celku, jedná se o úředníka.⁷⁸

Samotná jazyková vybavenost úředníků ve veřejné správě pro případ nutnosti vykonání úkolů veřejné správy je podmíněna:

- zákonem č. 500/2004 Sb., správní řád
- zákonem č. 234/2014 Sb., o státní službě
- zákonem č. 312/2002 Sb., o úřednících
- zákonem č. 262/2006 Sb., zákoník práce⁷⁹

5.1 Správní řád⁸⁰

5.2 Zákon o úřednících

Zákon o úřednících vešel v účinnost 1. ledna 2003 a v návaznosti reaguje na zánik okresních úřadů ke dni 31. prosince 2002.⁸¹

Jeho úkolem a cílem je přispět:

---

⁷⁷ Jaké povinnosti mají úředníci?. Frank Bold [online]. Praha: Frank Bold, 2019, 2005-2019 [cit. 2019-03-19]. Dostupné z: <https://frankbold.org/poradna/kategorie/uzemni-planovani/rada/jake-povinnosti-maji-urednici-a-kde-jsou-zakotveny>

⁷⁸ Ne každý zaměstnanec obce je úředníkem. *Ekonom* [online]. Praha: Economia, 2019, 13.2.2003 [cit. 2019-03-19]. Dostupné z: <https://ekonom.ihted.cz/c1-12324290-ne-kazdy-zamestnanec-obce-je-urednikem>

⁷⁹ Jaké povinnosti mají úředníci?. Frank Bold [online]. Praha: Frank Bold, 2019, 2005-2019 [cit. 2019-03-19]. Dostupné z: <https://frankbold.org/poradna/kategorie/uzemni-planovani/rada/jake-povinnosti-maji-urednici-a-kde-jsou-zakotveny>

⁸⁰ viz. kapitola 2.7 Správní řád

⁸¹ Jaké povinnosti mají úředníci?. Frank Bold [online]. Praha: Frank Bold, 2019, 2005-2019 [cit. 2019-03-19]. Dostupné z: <https://frankbold.org/poradna/kategorie/uzemni-planovani/rada/jake-povinnosti-maji-urednici-a-kde-jsou-zakotveny>

- ke zvýšení kvality výkonu veřejné správy územními samosprávnými celky
- omezení politického subjektivismu při rozhodování
- ke změně veřejné správy ve veřejnou službu

Kvalitu výkonu veřejné správy měly zajistit zvýšené nároky na vznik pracovního poměru. Dané podmínky jsou vyjmenovány v § 4 a je jimi stanoveno, že úředníkem může být:

- fyzická osoba, která je státním občanem ČR, popřípadě jí může být i osoba cizí státní příslušnosti, ale s trvalým pobytem na území ČR
- osoba starší 18 let a způsobilá k právním úkonům
- trestně bezúhonná, kde se myslí to, že osoba nebyla pravomocně odsouzena pro trestný čin spáchaný úmyslně nebo pro trestný čin spáchaný z nedbalosti za jednání, které bylo spojeno s výkonem veřejné správy, přičemž se na osobu nehledí jako na neodsouzenou
- ovládá jednací jazyk (např. tak, jak stanovuje daňový řád)

V případě jmenování jedince na pozici vedoucího úřadu se musí postupovat podle zákona č. 451/1991 Sb., kterým se stanoví některé další předpoklady pro výkon některých funkcí ve státních orgánech a organizacích České a Slovenské Federativní Republiky, ČR a Slovenské republiky.

Oblasti úředního jazyka se věnují § 4 a 20, kde v § 4 je potřeba znalosti jednacího jazyka, kterým je buď pouze český jazyk, nebo jazyk účastníka řízení za situací, které upravuje správní řád. § 20 se týká průběžného vzdělávání úředníků za účelem prohlubování, aktualizování a specializování vědomostí, včetně prohlubování jazykových znalostí. Tato dozdělávání jsou uskutečňována formou kurzů na které jsou úředníci posíláni svými vedoucími úřadů na základě potřeb územních samosprávných celků. Úředníkovi vzniká povinnost se kurzu účastnit a po jeho absolvování se prokázat získaným osvědčením vydaným vzdělávací institucí, která kurz pořádala.⁸²

5.3 Zákoník práce

Podle § 5 se tento zákoník vztahuje pouze na vztahy v rámci výkonu veřejné funkce a to pouze v případech, kdy to výslovně stanoví Zákoník práce nebo pokud to stanoví zvláštní

---

⁸² zákon č. 312/2002 Sb., o úřednicích územních samosprávných celků a o změně některých zákonů

právní předpis. Pokud je veřejná funkce vykonávána v pracovním poměru, řídí se daný pracovní poměr Zákoníkem práce.

Nicméně § 5 zákoníku práce se vztahuje na výkon veřejné funkce, což je funkce, která je vymezena funkčním nebo časovým obdobím a je obsazována buď volbami (přímými i nepřímými) nebo jmenování podle zvláštních právních předpisů. Jedná se o funkce např. poslance Poslanecké sněmovny Parlamentu ČR, senátora Senátu Parlamentu ČR, člena zastupitelstva vyššího samosprávného územního celku nebo přisedícího.⁸³

Nejedná se tím pádem o klasické zaměstnance veřejné správy, kteří vykonávají práci úředníka a jsou v pracovním poměru dosazeni buď jmenováním či na základě výběrového řízení a jejich činnost není zpravidla vymezena funkčním obdobím.

Do oblasti jazykové vybavenosti Zákoník práce nikterak nezasahuje, každopádně ale jasně zdůrazňuje v §16 odst. 2:

„V pracovněprávních vztazích je zakázána jakákoliv diskriminace, zejména diskriminace z důvodu pohlaví, sexuální orientace, rasového nebo etnického původu, národnosti, státního občanství, sociálního původu, rodu, jazyka, zdravotního stavu, věku, náboženství či víry, majetku, manželského a rodinného stavu a vztahu nebo povinností k rodině, politického nebo jiného smýšlení, členství a činnosti v politických stranách nebo politických hnutích, v odborových organizacích nebo organizacích zaměstnavatelů; diskriminace z důvodu těhotenství, mateřství, otcovství nebo pohlavní identifikace se považuje za diskriminaci z důvodu pohlaví.“⁸⁴

Tím pádem by úplně z prvopočátku neměla být neznalost úředního jazyka důvodem pro nevykonávání dané práce, nicméně Zákoník práce se k tomuto vyjadřuje v §30 takto:

„Výběr fyzických osob ucházejících se o zaměstnání z hlediska kvalifikace, nezbytných požadavků nebo zvláštních schopností je v působnosti zaměstnavatele, nevyplývá-li ze zvláštního právního předpisu jiný postup; předpoklady kladené zvláštními právními předpisy na fyzickou osobu jako zaměstnance tím nejsou dotčeny.“⁸⁵

Tím pádem je zcela v kompetenci zaměstnavatele vyjádřit povinnost splnění nezbytných požadavků nebo zvláštních schopností, tím pádem i znalosti úředního jazyka.

5.4 Zákon o státní službě

---

⁸³ zákon č. 262/2006 Sb., zákoník práce

⁸⁴ § 16 zákon č. 262/2006 Sb., zákoník práce

⁸⁵ § 30 zákon č. 262/2006 Sb., zákoník práce

Je zákon, který upravuje organizační věci státní služby, právní poměry státních zaměstnanců vykonávající státní správu ve správních úřadech, jejich služební vztahy, odměňování a řízení ve věcech služebního poměru

K oblasti jazykových vybaveností státního zaměstnance se vyjadřuje § 25, který v odst. 2 upravuje podmínky v rámci jazykové vybavenosti žadatelů o zařazení do pracovního poměru, kteří nejsou státními příslušníky ČR a dále v odst. 5 umožňuje služebním orgánům si stanovit vlastní požadavky jako je např. odbornost zaměření vzdělání či úroveň znalosti cizího jazyka, které může být ověřováno.

Ohledně jazykové vzdělanosti a vybavenosti se jedinec má snažit o maximalizaci vzdělání v rámci vstupního vzdělávání, průběžného vzdělávání, vzdělávání představovaných a jazykového vzdělávání. Rozsah vzdělávání státního zaměstnance určuje služební orgán, přitom vychází z výsledku služebního hodnocení státního zaměstnance. Náklady, které se vynaloží na prohlubování vzdělání, hradí úřad, na kterém je úředník zaměstnán a samotné prohlubování vzdělávání státního zaměstnance se považuje za výkon služby, za který přísluší státnímu zaměstnanci plat.⁸⁶

6 Organizace v ČR

Následující kapitola bude věnována organizacím, které se zabývají problematikou NM ve všech oblastech života, jako jsou garance základních lidských práv a svobod, boj proti antisemitismu a rasismu, prohlubování znalostí o jednotlivých menšinách a porozumění životní situaci jejich členů⁸⁷.

Organizacemi v ČR jsou:

- Český helsinský výbor

Jedná se organizaci, která je součástí Mezinárodní helsinské federace pro lidská práva. Věnuje se ochraně základních lidských práv. Vizí této organizace je, že všichni lidé jsou svobodní a jsou si v důstojnosti a lidských právech rovni. Polem působnosti této organizace je

---

⁸⁶ zákon č. 234/2014 Sb., o státní službě

⁸⁷ Menšiny – organizace. NICM: Národní informační centrum pro mládež [online]. Praha: Ministerstva školství mládeže a tělovýchovy, 2019, 26.2.2018 [cit. 2019-03-19]. Dostupné z: <http://www.icm.cz/mensiny-organizace>

dodržování lidských práv v ČR, boj proti rasismu a nesnášenlivosti, vězeňství a trestní justice a výchova lidských práv. Tato organizace sídlí v Praze 5.⁸⁸

- Český západ

Jedná se o neziskovou organizaci, která byla založena v roce 2001. Organizace napomáhá příslušníkům romské menšiny k úspěšné integraci v oblasti Dobré Vody v Karlovarském kraji. Sídlem této organizace obec Dobrá Voda.⁸⁹

- Člověk v tísni

Jedná se o nevládní neziskovou organizaci, jejímž cílem je snaha pomáhat lidem ve všech krizových oblastech světa. Tato společnost usiluje o otevřenou, informovanou, angažovanou a zodpovědnou společnost, která y bojovala s chudobou, přispívala k rozvoji svobodných a odpovědných lidí a pozitivně ovlivnila život celé společnosti. Sídlí v Praze 2.⁹⁰

- Drom, romské středisko

Tato obecně prospěšná společnost, jejíž pracovníci pomáhají lidem ohroženým sociálním vyloučením, podporují romské studenty a iniciativy se nachází v Brně. Propojuje občanský a veřejný sektor a hledá nové cesty a řešení pro lepší spolupráci s širokou veřejností.⁹¹

- Forint – fórum pro integraci

Forint je sdružením organizací, z neziskového sektoru, které se zaměřují na odstraňování chudoby a integraci znevýhodněných skupin do společnosti. Sídlí v Praze.⁹²

- Poradna pro integraci

Poradna pro integraci je občanské sdružení, které bylo založeno v roce 1997. Jedná se o nevládní neziskovou organizaci poskytující právní, sociální či psychosociální pomoc a podporu pro rodiny s dětmi nejen cizinců, v ČR má sídlo v Praze 1⁹³

---

⁸⁸ O nás. *Český helsinský výbor z.s.* [online]. Praha 5: Český helsinský výbor, 1988, 2019 [cit. 2019-03-19]. Dostupné z: <http://www.helcom.cz/cs/o-nas/>

⁸⁹ O nás. *Český Západ, o. p. s.* [online]. Toužim: Český západ, 2013, 2019 [cit. 2019-03-19]. Dostupné z: <https://cesky-zapad.cz/poslani/>

⁹⁰ *Člověk v tísni* [online]. Praha: Člověk v tísni [cit. 2019-03-19]. Dostupné z: <https://www.clovekvtisni.cz/kdo-jsme/o-nas>

⁹¹ Menšiny – organizace. NICM: Národní informační centrum pro mládež [online]. Praha: Ministerstva školství mládeže a tělovýchovy, 2019, 26.2.2018 [cit. 2019-03-19]. Dostupné z: <http://www.icm.cz/mensiny-organizace>

⁹² Menšiny – organizace. NICM: Národní informační centrum pro mládež [online]. Praha: Ministerstva školství mládeže a tělovýchovy, 2019, 26.2.2018 [cit. 2019-03-19]. Dostupné z: <http://www.icm.cz/mensiny-organizace>

- Kabinet multikulturní výchovy

Tento kabinet vznikl na Pedagogické fakultě Masarykovy univerzity v Brně. Náplní tohoto kabinetu je organizovat výuku s přednáškovou činností, která je zaměřená na různé menšiny a imigranty obecně. Cílem tohoto institutu je umožnit setkávání různých národů, etnik a menšin. V poslední době Kabinet zrealizoval několik projektů v Angole nebo na Ukrajině.⁹⁴

- La Strada

Obecně prospěšná společnost La Strada ČR je nevládní nezisková organizace, která působí v oblasti řešení problematiky obchodu s lidmi. La Strada ČR je jedinou specializovanou organizací, která se v rámci ČR výhradně věnuje poskytování pomoci obchodovaným a vykořisťovaným osobám. Sídlí v Praze 1⁹⁵

- Lače Čhave

Sdružení se snaží řešit problematiku drog v české společnosti se zaměřením na děti a mladistvé z romské menšiny na Praze 4. Cílem je příprava a realizace preventivních programů formou volnočasové činnosti jako jsou např. víkendové výjezdy nebo letní tábor.⁹⁶

- Multikulturní centrum Praha

Multikulturní centrum Praha je zapsaný spolek, zabývající se otázkami soužití lidí různých kultur v ČR. Cílem je vytvořit společnost, která respektuje lidská práva, podporuje politickou rovnost a snižuje sociální nerovnost.⁹⁷

- Nadace Tolerance

Nadace Tolerance sídlící v Praze 1 se zaměřuje na prevenci jakékoliv nesnášenlivosti mezi skupinami, jako jsou v ČR například fanatismus, nacionalismus, antisemitismus a xenofobie nebo na podporu vzájemné komunikace, poznávání a respektování odlišností mezi rozdílnými skupinami lidí.⁹⁸

---

⁹³ O nás. *Poradna pro integraci* [online]. Praha: Poradna pro integraci, 2017, 2013-2017 [cit. 2019-03-19]. Dostupné z: <http://p-p-i.cz/o-nas/>

⁹⁴ O KABINETU. *Domů* [online]. Brno: Pedagogická fakulta Masarykovy univerzity, 2015, 2015 [cit. 2019-03-19]. Dostupné z: <https://katedry.ped.muni.cz/kmv/o-nas/o-kabinetu>

⁹⁵ O nás. *LaStrada Česká republika o. p. s.* [online]. Praha: LaStrada, 2015, 2015 [cit. 2019-03-19]. Dostupné z: <http://www.strada.cz/cz/o-nas>

⁹⁶ *Nízkoprahový klub Lače Čhave* [online]. SKYLAB spol. s r.o., 2016 [cit. 2019-03-19]. Dostupné z: <http://www.lache-chave.cz/>

⁹⁷ O nás. *Multikulturní centrum Praha* [online]. Praha: multikulturní centrum Praha, 2016, 2016 [cit. 2019-03-19]. Dostupné z: <https://mkc.cz/cz/o-nas>

⁹⁸ *TOLERANCE* [online]. Praha: TOLERANCE nadace, 1997 [cit. 2019-03-19]. Dostupné z: <http://zpravodajstvi.ecn.cz/tolerance/>

- Národní centrum sociálních studií

Tato organizace se zabývá integrací romského obyvatelstva do společnosti. Analyzuje situaci romské komunity v jednotlivých obcích a regionech, jejich bytovou problematiku a navrhuje řešení. Nachází se v Praze 2.⁹⁹

- Nová škola

Organizace Nová škola se nachází v Praze 8 a podporuje alternativní formy vzdělávání dětí a dospělých v oblasti multikulturalismu a tolerance k lidským právům všech osob. Tato organizace se zejména soustřeďuje na výuku romské komunity a vztahů k ní.¹⁰⁰

- Open Society Fund Praha

Nadace se orientuje na podporu projektů za otevřenou společnost a demokracii, konkrétněji se zaměřuje na problematiku korupce, rovné příležitosti, a nerespektování lidských práv v ČR.¹⁰¹

- Organizace na podporu integrace menšin

Organizace funguje se zaměřením na vzdělávací lidsko-právní programy pro děti, mládež i dospělé. Podporuje boj proti rasismu a nesnášenlivosti, integraci jakýchkoliv menšin nebo jednotlivců do multikulturní společnosti. Nachází se na Praze 1.¹⁰²

- Slovo 21

Nevládní nezisková organizace, která se snaží realizovat aktivity za účelem zlepšení postavení Romů a cizinců ze třetího světa v ČR. Posláním této organizace z Prahy 2 je boj proti rasismu, ochrana lidských práv, vytváření tolerance vůči minoritám, zejména Romům a budování multikulturní společnosti.¹⁰³

- Ponton o.s.

⁹⁹ Menšiny – organizace. NICM: Národní informační centrum pro mládež [online]. Praha: Ministerstva školství mládeže a tělovýchovy, 2019, 26.2.2018 [cit. 2019-03-19]. Dostupné z: <http://www.icm.cz/mensiny-organizace>

¹⁰⁰ Menšiny – organizace. NICM: Národní informační centrum pro mládež [online]. Praha: Ministerstva školství mládeže a tělovýchovy, 2019, 26.2.2018 [cit. 2019-03-19]. Dostupné z: <http://www.icm.cz/mensiny-organizace>

¹⁰¹ Menšiny – organizace. NICM: Národní informační centrum pro mládež [online]. Praha: Ministerstva školství mládeže a tělovýchovy, 2019, 26.2.2018 [cit. 2019-03-19]. Dostupné z: <http://www.icm.cz/mensiny-organizace>

¹⁰² OPIM CZ [online]. Praha: OPIM CZ, 2001 [cit. 2019-03-19]. Dostupné z: <http://opim.cz/>

¹⁰³ Slovo 21 [online]. Praha: RyNet.cz, 2019 [cit. 2019-03-19]. Dostupné z: http://www.slovo21.cz/?option=com_content&view=article&id=295

Cílem tohoto sdružení je přispívat k aktivnímu rozvoji dětí, mládeže a rodin z nejrůznějších sociálních a etnických skupin a vrstev. Snahou je zde předcházet jejich sociálnímu vyloučení a napomáhat k jeho odstraňování, sídlí v Plzni.¹⁰⁴

- Step by Step

Cílem organizace je vytvořit prostředí, kde dítě je tvůrcem svého vlastního vzdělání, kde ho na jeho vzdělávací cestě provádí učitel a jeho rodič je v pozici partnera škola, nikoliv oponenta. Tuto organizaci lze najít na Praze 7.¹⁰⁵

- Sdružení pro integraci a migraci

Tato lidsko-právní nezisková organizace, hájí práva cizinců v ČR prostřednictvím poskytování právního a sociálního poradenství. Nedílnou součástí jejich aktivit je i působení na širokou veřejnost s cílem rozvíjení tolerance a co největší eliminace xenofobie a rasismu. Sídlí v Praze 3.¹⁰⁶

- Centrum pro integraci cizinců

Centrum pro integraci cizinců se nachází v Praze 3 a jedná se o obecně prospěšnou společnost. Zaměřuje se na poskytování sociálních služeb, vzdělávacích a dobrovolnických aktivit cizincům, kteří žijí na území ČR dlouhodobě či krátkodobě. Působí ve všech krajích ČR.¹⁰⁷

- Sdružení Česká katolická charita

Je sdružení, které navazuje na činnost za první republiky tím, že pomáhá lidem v nouzi na území ČR, ale také mimo ni, provozuje sociální a zdravotní služby, svoji práci odvozuje od křesťanských principů, organizuje každoroční Tříkrálovou sbírku. Ačkoliv má přes 300 poboček po celé ČR, její sekretariát se nachází na Praze 1.¹⁰⁸

- Organizace pro pomoc uprchlíkům

---

¹⁰⁴ Poslání a činnost. *PONTON: Prostor pro změnu* [online]. Plzeň: PONTON, 1996, 1996 [cit. 2019-03-19]. Dostupné z: <http://ponton.cz/o-pontonu/poslani-cinnost/>

¹⁰⁵ Menšiny – organizace. NICM: Národní informační centrum pro mládež [online]. Praha: Ministerstva školství mládeže a tělovýchovy, 2019, 26.2.2018 [cit. 2019-03-19]. Dostupné z: <http://www.icm.cz/mensiny-organizace>

¹⁰⁶ O nás. *Sdružení pro integraci a migraci* [online]. Praha: Sdružení pro integraci a migraci, 2019, 2011-2019 [cit. 2019-03-19]. Dostupné z: <https://www.migrace.com/cs/organizace/o-nas>

¹⁰⁷ O nás. *Centrum pro integraci cizinců* [online]. Praha: Centrum pro integraci cizinců, 2012, 2012 [cit. 2019-03-19]. Dostupné z: <http://www.cicpraha.org/cs/o-nas/o-nas.html>

¹⁰⁸ Menšiny – organizace. NICM: Národní informační centrum pro mládež [online]. Praha: Ministerstva školství mládeže a tělovýchovy, 2019, 26.2.2018 [cit. 2019-03-19]. Dostupné z: <http://www.icm.cz/mensiny-organizace>

Cílem této organizace je poskytovat právní a sociální poradenství uprchlíkům a ostatním cizincům na území ČR, kteří jsou ve své vlasti pronásledováni z politického, etnického, náboženského, rasového důvodu nebo kvůli své příslušnosti k určité sociální skupině, a také těm, kteří již v ČR požívají práva azylu a dočasné ochrany. Nachází se na Praze 9.¹⁰⁹

- Berkat

Organizace Berkat vznikla na začátku tisíciletí z iniciativy žen z ČR a Čečenska, aby pomohla obětem válek, které těmto obětem změnily život. Název se odvozuje od čečenského výrazu pro „štěstí“ či „milosrdenství“. Jedná se o mezinárodní dobrovolnickou organizaci sídlící v Praze, která formou různých projektů pomáhá lidem v ČR, Čečensku, Ukrajině, Maroku a Afghánistánu.¹¹⁰

- Sdružení občanů zabývajících se emigranty

Tato nevládní nezisková organizace je z Brna a jejím posláním je poskytnout pomoc uprchlíkům a dalším cizincům, přicházejícím do ČR. Členové této organizace pomáhají formou bezplatné právní, sociální a psychologické poradny, volnočasových a vzdělávacích programů.¹¹¹

- Poradna pro integraci

Poradna pro integraci je sdružení, které bylo založeno v roce 1997 a sídlí v Praze 1. Tato nevládní nezisková organizace se zabývá integrací osob, jimž byl v ČR přiznán status uprchlíka, a od roku 2002 také dlouhodobě usazeným cizincům, kteří žijí na území ČR.¹¹²

7 Praktická část

7.1 Popis výzkumu

V této bakalářské práci slouží praktická část jako jakýsi důkaz důležitosti tohoto tématu s ohledem do budoucnosti, která ukáže, zda tyto promulgace byly pravdivé či nikoliv. Z

---

¹⁰⁹ Co děláme. *Organizace pro pomoc uprchlíkům* [online]. Praha: OPU [cit. 2019-03-19]. Dostupné z: <https://www.opu.cz/cs/co-delame/>

¹¹⁰ Menšiny – organizace. NICM: Národní informační centrum pro mládež [online]. Praha: Ministerstva školství mládeže a tělovýchovy, 2019, 26.2.2018 [cit. 2019-03-19]. Dostupné z: <http://www.icm.cz/mensiny-organizace>

¹¹¹ *Sdružení občanů zabývajících se emigranty* [online]. Praha: SOZE, 1992 [cit. 2019-03-19]. Dostupné z: http://www.soze.cz/?page_id=2

¹¹² Menšiny – organizace. NICM: Národní informační centrum pro mládež [online]. Praha: Ministerstva školství mládeže a tělovýchovy, 2019, 26.2.2018 [cit. 2019-03-19]. Dostupné z: <http://www.icm.cz/mensiny-organizace>

tohoto důvodu zde bude analyzován dokument, kterým je Zpráva o situaci národnostních menšin v ČR za rok 2017 (dále pouze Zpráva 2017).

Jedná se o dokument, který je každoročně vydáván již od roku 2001, kdy proběhlo první sčítání lidu na území samostatné ČR. Tento dokument vypracovává sekretariát Rady vlády pro národnostní menšiny, na základě podkladů od ministerstev, jejichž agenda do dané tematiky zasahovala, dále potom je vypracován ve spolupráci s Asociací krajů ČR, Svazy měst a obcí ČR, orgánů místní a regionální samosprávy a také na základě podnětů zástupců NM, které jsou v Radě zastoupeny.¹¹³

V této bakalářské práci bude zmiňována pouze Zpráva 2017. K tomuto dokumentu vydala vláda ČR usnesení ze dne 19. června 2018, kterým daný dokument vzala na vědomí a doporučila příslušným orgánům jej zveřejnit. Práce na tomto dokumentu započaly již v červenci roku 2017, kdy bylo započato čtvrté zapisování periodické zprávy o plnění závazků, které vyplývaly z Evropské charty.

7.2 Výzkumný cíl

V analýze daného dokumentu je důležité zjistit, jakým problémům se Zpráva 2017 věnovala, jaký byl důvod věnování se těmto záležitostem a zda došlo v konkrétní oblasti k nějaké inovaci či novince a zda tyto inovace a novinky byly posunem v pozitivním nebo spíše v negativním slova smyslu.

7.3 Výsledky analýzy dokumentu

7.3.1 Světový romský festival KHAMORO 2017,

Festival KHAMORO se uskutečnil v roce 2017 již po devatenácté v Praze, tento festival podpořilo Hlavní město Praha a Ministerstvo kultury, přičemž mediálním partnerem byla Česká televize. Nakonec byl tento festival označen za velmi přínosný, kdy tradiční jádro skýtající se v hudebním doprovodu si udrželo svoji vysokou úroveň a další doprovodné programy přinesly mnoho novinek.¹¹⁴

---

¹¹³ Zpráva o situaci národnostních menšin v České republice za rok 2017. Praha: Úřad vlády ČR, Sekretariát Rady vlády pro národnostní menšiny, 2018. ISBN 978-80-7440-217-3.

¹¹⁴ Zpráva o situaci národnostních menšin v České republice za rok 2017. Praha: Úřad vlády ČR, Sekretariát Rady vlády pro národnostní menšiny, 2018. ISBN 978-80-7440-217-3.

7.3.2 Dotace Evropské Charty regionálních či menšinových jazyků

Jednalo se o dotaci na provádění Evropské charty v roce 2015 a tato dotace byla čerpána z dotačního programu Podpora implementace Evropské charty, stanovila závazek na podporu regionálních a menšinových jazyků, které spadají do ochranné části III Evropské charty, tj polština, němčina, romština, slovenština a od ledna 2015 také moravská chorvatština. K tomuto dotačnímu programu se ČR zavázala a spočíval ve třech okruzích:

- vzdělávací aktivity na všech vzdělávacích stupních nad rámec standartního učení, se zaměřením na osoby s menšinovým mateřským jazykem, ale také osoby s českým mateřským jazykem; vzdělávání je ale také zaměřeno na samotné pedagogy s cílem podpory menšinových jazyků
- kvantitativní a kvalitativní analýzy změřené na výzkum užívání menšinových jazyků, zjištění oblastí, ve kterých je podporován a v jakých oblastech by místo toho je bylo potřeba podpořit
- podpora užívání tradičních a správných forem místních názvů v menšinových jazycích, zejména poté důraz na samotnou výrobu tabulí a cedulí s takovými názvy

O tuto dotaci bylo možné požádat ze stran spolků, jednotlivých ústavů, církevních právnických osob, obecně prospěšných společností, škol a školských zařízení.¹¹⁵

7.3.3 Muzeum moravských Chorvatů

Tento projekt byl veden pod záštitou Ministerstva kultury na rekonstrukci budovy v obci Jevišovka za účelem zřízení muzea moravských Chorvatů, které by dokumentovalo historii chorvatské menšiny v ČR a stalo by se tak kulturním a společenským centrem pro všechny zájemce, kteří se o danou problematiku zajímají.

7.3.4 Oblast jazyka

Oblasti jazyka se věnuje kapitola 7., která ale hodnotí oblast užívání jména a příjmení, vícejazyčných názvů a označení v jazyce NM a užívání jazyka NM v úředním styku. V oblasti použití jazyka NM v úředním styku se pouze věnovala Občanskému řádu soudnímu, kde zmiňuje možnost vystoupit před soudem ve své mateřštině a povinnost soudu zajistit uplatnění práv příslušníků NM; stejná práva konstatuje ohledně zákona č. 150/2002 Sb., soudního řádu správního, který se pouze odkazuje na Občanský soudní řád; dále krátce

---

¹¹⁵ *Zpráva o situaci národnostních menšin v České republice za rok 2017*. Praha: Úřad vlády ČR, Sekretariát Rady vlády pro národnostní menšiny, 2018. ISBN 978-80-7440-217-3.

zmiňuje trestní řád a správní řád, kde konstatuje, že dosavadní úprava je dostačující a nepotřebuje žádné další úpravy.¹¹⁶

Problémy, které vyvstaly a které bude potřeba v blízké době řešit, jsou:

1. financování jednotlivých NM, zejména bulharské, německé, slovenské a ukrajinské

Jednotliví zástupci Rady označili v tomto dokumentu za největší problém slabou dotační politiku Ministerstva kultury na podporu kulturních programů organizací NM

2. nepřátelská atmosféra ve společnosti vůči menšinám, intolerance, xenofobie a propaganda hlavně vůči běloruské, bulharské, německé, ruské, řecké, ukrajinské, vietnamské a židovské komunitě

Respekt ze strany většinového obyvatelstva byl označen za malý nebo žádný, zejména se tato skutečnost dává na vrub nízké informovanosti o národnostně menšinových společenstvích formou projektů, které by pomohly ke zviditelnění.

3. nevyjasněná interpretace pojmů NM/komunita cizinců, hlavně německá, ruská a ukrajinská

Poukázalo se na nejisté rozlišování pojmů NM a komunita cizinců a z toho vyplynul návrh, aby každá NM měla své zastoupení v Radě, samozřejmě by se jednalo pouze o ty, které by o to oficiálně požádaly a ještě by naplnily procentuální podmínku při sčítání lidu.

4. vnitřní problémy národnostně menšinových komunit, konkrétně běloruská, chorvatská, německá, polská, rusínská a ruská

V samotných menšinách je pouze malý počet jedinců, kteří se činnosti dané organizace věnují ve svém volném čase místo toho, aby tuto činnost vykonávali jako své zaměstnání.

5. vztah úřadů k NM, primárně bulharské, německé, polské, rusínské a vietnamské

Samotná činnost spolků, které sdružují příslušníky NM je omezována přílišnou administrativní činností, která je potřeba k tomu, aby realizovali většinu projektů, proto by bylo vhodné zavést silnější spolupráci mezi českými úřady a zastupitelskými úřady mateřských zemí, které jsou spojeny s konkrétními NM.

6. otázka mateřského a českého jazyka, konkrétně slovenského a vietnamského

---

¹¹⁶ *Zpráva o situaci národnostních menšin v České republice za rok 2017*. Praha: Úřad vlády ČR, Sekretariát Rady vlády pro národnostní menšiny, 2018. ISBN 978-80-7440-217-3.

Deficit výskytu slovenštiny v elektronických médiích a zejména v České televizi, která jde ale také ruku v ruce s nedostatečnou znalostí českého jazyka u nově příchozích jedinců a výraznější podpora výuky mateřského jazyka.

7. práce Rady, zejména pro polskou, ruskou a slovenskou menšinu

Jasná výzva k tomu, aby Rada zhodnotila samotný Menšinový zákon a zvažovala jeho novelizaci. Dále také bylo poukázání na to, aby Rada byla aktivnější ve svých činnostech, kterými disponuje a zabývala se dlouhodobější koncepcí vůči samotným NM.

Závěr

Tato bakalářská práce pojednává o jednotlivých právech příslušníků NM, kterými mohou příslušníci NM disponovat v každém okamžiku svého života, nicméně největší pozornost věnuje úřednímu jazyku, který příslušníci NM mohou použít během úředního styku.

V první až šesté kapitole, které byly zaměřeny na teoretický pohled, došlo k poukázání na několik případů, které by stály za to, aby jim byla věnována větší pozornost, jako je např. problematika moravské národnostní menšiny nebo třeba úpravy jazykové vzdělanosti pro úředníky na úřadech v ČR, dále také na případy, kdy bylo potřeba k určení práv rozhodnutí Nejvyššího správního soudu či Ústavního soudu jako bylo dosazování členů NM a poté využití služeb překladatele v rámci soudního řízení. Ohledně organizací, které se věnují příslušníkům NM, bylo možné si všimnout toho, že velmi velké procento těchto organizací se věnuje pomoci NM ve všech ohledech, co se týká např. materiálního zaopatření a zajištění bydlení společně se vzděláním, což lze poznamenat v konečném důsledku jako za boj o prosazování práv příslušníků NM, nicméně se tyto organizace nepokoušejí „vydobýt“ ještě širší škálu práv těmto lidem.

V poslední kapitole, která byla věnována praktické části této práce, kde byly zjištěny informace o tom, co bude potřeba v blízké budoucnosti řešit a které mají potenciál k tomu, aby výrazně zasáhly do českého veřejného prostoru, mezi bezpochyby nejzajímavější je výzva k novelizaci Menšinového zákona, vyjasnění pojmů NM a komunita cizinců a také otázka mateřského a českého jazyka.

Samotná problematika jednacího jazyka příslušníků NM při úředním a jiném styku je relativně dobře upravena, nicméně pokud se nahlédne na druhou stranu, tj. na stranu samotného úřednického aparátu, tak se dojde ke zjištění, že jakákoliv znalost jiného, než českého jazyka je brána pouze jako jakýsi způsob bonifikace pro výkon funkce a ne jako základní nutnost, kterou by nebylo od věci někdy vyžadovat.

Resumé

This bachelor thesis deals with individual rights of members of national minorities, which individual members of national minorities can possess at every moment of their lives, however, the greatest attention is paid to the official language, which members of national minorities can use during their official contact.

The topic of the official language of members of national minorities in the Czech Republic is very topical, as there are currently over half a million members of one of the nationally recognized national minorities in the Czech Republic, and it cannot be said that this number is negligible when we realize that that the Czech Republic has 10.5 million inhabitants.

However, this question must be seen as part of the fundamental rights guaranteed by the Charter of Fundamental Rights and Freedoms, which can be demanded by all people who are members of national minorities recognized by the Czech Republic without any discrimination on the grounds of being members of a nationally recognized national minority . These and other facts are documented by individual documents issued by competent authorities that have been negotiated under special laws or mandates.

After all, the topic itself must be viewed in a much more comprehensive way as a package of individual rights that should be available to members of all national minorities in the Czech Republic, which should be provided, guaranteed, ensured and enforced by individual authorities, committees and non-profit organizations

Zdroje

Knižní:

KLAUS, Václav. I legální pracovní migrace je vážným a riskantním fenoménem naší současnosti. *IVK - NEWSLETTER Intitutu Václava Klause*. Institut Václava Klause, 2018, **2018**(9), 7 - 8.

HENDRYCH, Dušan, Kopecký MARTIN, Staša JOSEF a Prášková HELENA. *Správní právo*. Obecná část. 9. vydání. Praha: C. H. Beck, 2016. ISBN 978-80-7400-624-1.

Zpráva o situaci národnostních menšin v České republice za rok 2012. Sekretariát Rady vlády pro národnostní menšiny: Úřad vlády ČR, 2013. ISBN 978-80-7440-079-7.

RYCHETSKÝ, Pavel. *Ústava České republiky: Ústavní zákon o bezpečnosti České republiky : komentář*. Praha: Wolters Kluwer, 2015. Komentáře (Wolters Kluwer ČR). ISBN 978-80-7478-809-3.

PETRUSEK, Miloslav, Hana MAŘÍKOVÁ a Alena VODÁKOVÁ. *Velký sociologický slovník*. Praha: Karolinum, 1996. ISBN 80-7184-311-3

Zpráva o situaci národnostních menšin v České republice za rok 2017. Praha: Úřad vlády ČR, Sekretariát Rady vlády pro národnostní menšiny, 2018. ISBN 978-80-7440-217-3.

Brouček, S. et al.? *Základní pojmy etnické teorie*. Český lid, 78, 1991, č. 4

PRŮCHA, Jan. *Interkulturní psychologie: [sociopsychologické zkoumání kultur, etnik, ras a národů]*. Praha: Portál, 2004. Psychologie (Portál). ISBN 80-7178-885-6.

ROUBÍČEK, V. *Úvod do demografie*. Praha: Codex Bohemia.

MORÁVKOVÁ, Š. *Zjišťování národností při sčítání lidu, domů a bytů*. č. 4. Demografie, 1999.

ŠATAVA, L. *Národnostní menšiny v Evropě*. Praha: Ivo Železný, 1999.

Průvodce právy příslušníků národnostních menšin v České republice II. Praha: Úřad vlády České republiky, Sekretariát Rady vlády pro národnostní menšiny, 2017. ISBN 978-80-7440-207-4.

FISHMAN, J. A. Nationality–Nationalism and Nation–Nationism. In Fishman, J. A. & C. A. Ferguson ad. (eds.), *Language Problems of Developing Nations*, 1968

ČERMÁK, František. Obecná čeština: je součástí české diglosie?. *JAZYKOVĚDNÉ AKTUALITY: INFORMATIVNÍ ZPRAVODAJ ČESKÝCH JAZYKOVĚDCŮ*. Praha 1: Jazykovědní sdružení České republiky, 1997, 1997(3 a 4)

VELČOVSKÝ, Václav. Pokusy o zavedení jazykového zákona v České republice. *Nová čeština doma a ve světě*. Praha: Filozofická fakulta UK v Praze, 2015, 2015(1), 41-49. ISSN 1805-367X.

Úplné znění Ústavního zákona České národní rady č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky: Úplné znění Usnesení České národní rady č. 2/1993 Sb., o vyhlášení Listiny základních práv a svobod jako součásti ústavního pořádku České republiky ; některé další související právní předpisy. Vydání: třinácté. Praha: Armex Publishing, 2018. Edice kapesních zákonů. ISBN 978-80-87451-55-7.

Právní předpisy:

ústavní zákon č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky

zákon č. 273/2001 Sb., o právech příslušníků národnostních menšin a o změně některých zákonů

usnesení č. 2/1993 Sb., předsednictva České národní rady o vyhlášení LISTINY ZÁKLADNÍCH PRÁV A SVOBOD jako součástí ústavního pořádku České republiky

zákon č. 280/2009 Sb., daňový řád

zákon č. 99/1963 Sb., Občanský soudní řád

zákon 500/2004 Sb., správní řád

zákon č. 325/1999 Sb., o azylu a o změně zákona č. 283/1991 Sb., o Policii České republiky, ve znění pozdějších předpisů

zákon č 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád)

zákon č. 182/1993 Sb., o Ústavním soudu

zákon 301/200 Sb., o matrikách, jménu a příjmení a o změně některých souvisejících zákonů

zákon č. 247/1995 Sb., o volbách do Parlamentu České republiky a o změně a doplnění některých dalších zákonů

zákon č. 62/2003 Sb., o volbách do Evropského parlamentu a o změně některých zákonů

zákon č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon)

zákon č. 231/2001 Sb., o provozování rozhlasového a televizního vysílání

zákon č. 128/2000 Sb., o obcích

zákon č. 129/2000 Sb., o krajích

zákon č. 44/1968 Sb., o postavení národností v Československé socialistické republice

zákon č. 312/2002 Sb., o úřednících územních samosprávných celků a o změně některých zákonů

zákon č. 262/2006 Sb., zákoník práce

zákon č. 234/2014 Sb., o státní službě

zákon č. 306/1999 Sb., o poskytování dotací soukromým školám, předškolním a školským zařízením, ve znění pozdějších předpisů

Internetové:

ÚŘEDNÍ JAZYK. *Nový encyklopedický slovník češtiny online* [online]. Brno: czechEncy, 2018, 2012–2018 [cit. 2019-03-19]. Dostupné z: <https://www.czechency.org/slovník/%C3%9A%C5%98EDN%C3%8D%20JAZYK>

Pojem nacionalismus. *SCS.ABZ.CZ: SLOVNÍK CIZÍCH SLOV* [online]. 2019, 2005 - 2019 [cit. 2019-03-22]. Dostupné z: <https://slovník-cizich-slov.abz.cz/web.php/slovo/nacionalismus-nacionalismus>

33. Listina základních práv a svobod – vznik, ideové zdroje, postavení v ústavním řádu ČR, obsah, vztah k mezinárodním smlouvám. *IUS WIKI* [online]. Praha: Ius Wiki, 2012, 25.5.2016 [cit. 2019-03-19]. Dostupné z: <http://www.ius-wiki.eu/ustavni-pravo/pfuk/ustavko/zkouska/otazka-33>

36. Obecná ustanovení listiny. *IUS WIKI* [online]. Praha: Ius Wiki, 2012, 25.12.2017 [cit. 2019-03-19]. Dostupné z: [http://www.ius-wiki.eu/ustavni-pravo/pfuk/ustavko/zkouska/otazka-36?s\[\]=r%C3%A1mcov%C3%A1&s\[\]=%C3%BAmluva&s\[\]=na&s\[\]=ochranu&s\[\]=n%C3%A1rodnostn%C3%ADch&s\[\]=men%C5%A1in](http://www.ius-wiki.eu/ustavni-pravo/pfuk/ustavko/zkouska/otazka-36?s[]=r%C3%A1mcov%C3%A1&s[]=%C3%BAmluva&s[]=na&s[]=ochranu&s[]=n%C3%A1rodnostn%C3%ADch&s[]=men%C5%A1in)

Jaké povinnosti mají úředníci?. Frank Bold [online]. Praha: Frank Bold, 2019, 2005-2019 [cit. 2019-03-19]. Dostupné z: <https://frankbold.org/poradna/kategorie/uzemni-planovani/rada/jake-povinnosti-maji-urednici-a-kde-jsou-zakotveny>

Ne každý zaměstnanec obce je úředníkem. *Ekonom* [online]. Praha: Economia, 2019, 13.2.2003 [cit. 2019-03-19]. Dostupné z: <https://ekonom.ihned.cz/c1-12324290-ne-kazdy-zamestnanec-obce-je-urednikem>

O nás. *Český helsinský výbor z.s.* [online]. Praha 5: Český helsinský výbor, 1988, 2019 [cit. 2019-03-19]. Dostupné z: <http://www.helcom.cz/cs/o-nas/>

O nás. *Český Západ, o. p. s.* [online]. Toužim: Český západ, 2013, 2019 [cit. 2019-03-19]. Dostupné z: <https://cesky-zapad.cz/poslani/>

Menšiny – organizace. NICM: Národní informační centrum pro mládež [online]. Praha: Ministerstva školství mládeže a tělovýchovy, 2019, 26.2.2018 [cit. 2019-03-19]. Dostupné z: <http://www.icm.cz/mensiny-organizace>

O nás. *Poradna pro integraci* [online]. Praha: Poradna pro integraci, 2017, 2013-2017 [cit. 2019-03-19]. Dostupné z: <http://p-p-i.cz/o-nas/>

KABINETU. *Domů* [online]. Brno: Pedagogická fakulta Masarykovy univerzity, 2015, 2015 [cit. 2019-03-19]. Dostupné z: <https://katedry.ped.muni.cz/kmv/o-nas/o-kabinetu>

O nás. *LaStrada Česká republika o. p. s.* [online]. Praha: LaStrada, 2015, 2015 [cit. 2019-03-19]. Dostupné z: <http://www.strada.cz/cz/o-nas>

Nízkoprahový klub Lačhe Čhave [online]. SKYLAB spol. s r.o., 2016 [cit. 2019-03-19]. Dostupné z: <http://www.lache-chave.cz/>

O nás. *Multikulturní centrum Praha* [online]. Praha: multikulturní centrum Praha, 2016, 2016 [cit. 2019-03-19]. Dostupné z: <https://mkc.cz/cz/o-nas>

TOLERANCE [online]. Praha: TOLERANCE nadace, 1997 [cit. 2019-03-19]. Dostupné z: <http://zpravodajstvi.ecn.cz/tolerance/>

OPIM CZ [online]. Praha: OPIM CZ, 2001 [cit. 2019-03-19]. Dostupné z: <http://opim.cz/>

Slovo 21 [online]. Praha: RyNet.cz, 2019 [cit. 2019-03-19]. Dostupné z: http://www.slovo21.cz/?option=com_content&view=article&id=295

Poslání a činnost. *PONTON: Prostor pro změnu* [online]. Plzeň: PONTON, 1996, 1996 [cit. 2019-03-19]. Dostupné z: <http://ponton.cz/o-pontonu/poslani-cinnost/>

Co děláme. *Organizace pro pomoc uprchlíkům* [online]. Praha: OPU [cit. 2019-03-19].
Dostupné z: <https://www.opu.cz/cs/co-delame/>

O nás. *Sdružení pro integraci a migraci* [online]. Praha: Sdružení pro integraci a migraci, 2019, 2011-2019 [cit. 2019-03-19]. Dostupné z: <https://www.migrace.com/cs/organizace/o-nas>

O nás. *Centrum pro integraci cizinců* [online]. Praha: Centrum pro integraci cizinců, 2012, 2012 [cit. 2019-03-19]. Dostupné z: <http://www.cicpraha.org/cs/o-nas/o-nas.html>

Sdružení občanů zabývajících se emigranty [online]. Praha: SOZE, 1992 [cit. 2019-03-19]. Dostupné z: http://www.soze.cz/?page_id=2

Člověk v tísní [online]. Praha: Člověk v tísní [cit. 2019-03-19]. Dostupné z: <https://www.clovekvtisni.cz/kdo-jsme/o-nas>

ŠIMÍK, Petr. KRONIKA TAK ŘEČENÉHO FREDEGARA. Kontakt: SPOLEČNOST PRO KULTURU, HISTORII A UMĚNÍ [online]. BRNO-Kohoutovice: MORAVIA MAGNA, 2007 [cit. 2019-03-19]. Dostupné z: http://www.moraviamagna.cz/kroniky/k_fredeg.htm#p_1

ŠIMÍK, Petr. LETOPISY KRÁLOVSTVÍ FRANKŮ. Kontakt: SPOLEČNOST PRO KULTURU, HISTORII A UMĚNÍ [online]. BRNO-Kohoutovice: MORAVIA MAGNA, 2005 [cit. 2019-03-19]. Dostupné z: http://www.moraviamagna.cz/kroniky/k_lfr822.htm

KRÁL, Radek. Uznává český stát moravskou národnost?. IDNES.cz [online]. Praha 5: MAFRA, 2019, 30.6.2014 [cit. 2019-03-19]. Dostupné z: <https://radekkral.blog.idnes.cz/blog.aspx?c=415441>

Ostatní:

rozsudek NSS z 13. 2. 2018 čj. 7 As 420/2017-36

Nález Ústavního soudu sp. zn. IV. ÚS 388/05 ze dne 4. 1. 2006

Nález Ústavního soudu sp. zn. 3 Azs 156/2005-47 ze dne 21. 6. 2006

KRAUSOVÁ, Tereza. *Národnostní struktura obyvatel*. Český statistický úřad, 2014